

Svenska för invandrare – myterna och verkligheten

Artikelserie om en utbildningsverksamhet satt på undantag

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JMG, Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
Ingrid Forsberg
Agnes Henriksson
Olivia Krantz
Moa Sandblad
Examensarbete i journalistik
22,5 hp, termin 6/2010
Handledare: Anna Jaktén

Innehåll

- s. 3** **Introduktion**
Dåliga lärare och lata elever - eller?
- s. 4-6** **Sfi-bonusen och verkligheten**
"Om man vill lära sig svenska måste man kämpa hårt"
Vad är sfi-bonusen för något, och hur skulle den påverka elever i sfi idag?
En aktuell verklighetsbeskrivning från sfi.
- s. 7** *Kritiserad bonus ska höja sfi-elevers motivation*
- s. 8-11** **Undersökningen**
Myterna om sfi - och politikerna som gick på dem
Så här gjorde vi vår undersökning och det här har vi fått fram.
Forskarkommentarer och analys av resultatet.
- s. 12** *Tre riksdagsledamöter*
- s. 13-14** **Sfi genom åren**
Från spridda studiecirklar till utbildning på entreprenad
Så har politiska beslut format utbildningen genom åren. Nedslag i historien.
- s. 15-16** **Lärarna**
"Det har alltid varit tacksamt att slå på oss"
Först hösten 2010 kommer en utbildning för sfi-lärare.
Varför har det dröjt så länge?
- s. 17** **Analys**
Ett utskällt problembarn

Dåliga lärare och lata elever – eller?

Få skolformer har genom åren behandlats lika styvmoderligt som svenska för invandrare. Bristerna med utbildningen har av medier och av politiker förklarats med lärares dåliga kompetens och elevers ovilja att lära sig – snarare än med politikernas oförmåga att fatta välgrundade, långsiktiga beslut.

I höst, nästan ett halvt sekel efter att sfi först startades i Sverige, kommer den första anpassade lärarutbildningen. Samtidigt väntas regeringens förslag om att ge pengar till invandrare som snabbt klarar av sin utbildning träda i kraft – ett system som redan på försöksstadiet fått utstå hård kritik.

Vår enkätundersökning avslöjar riksdagsledamöternas uppfattningar kring sfi. Resultaten är tydliga: antaganden, myter och fördomar får ligga till grund för viktiga politiska beslut kring en utskälld utbildning.

Välkommen till historien om sfi.

Ingrid Forsberg
Agnes Henriksson
Olivia Krantz
Moa Sandblad

“ Om man vill lära sig svenska måste man kämpa hårt först ”

Förslaget om en ekonomisk bonus för sfi-elever ska höja elevernas motivation och samtidigt snabba på utbildningen. Men eleverna Roda Elmi Farah, Mario Pedro Manuel och Ahmad Kader efterlyser inte pengar för att lära sig. De vill hellre prata svenska med svenskar. Förmodligen skulle bonusen inte gynna någon av dem.

– Hej Muhammed! Godmorgon Juan!

Det är en tidig måndag i april. En efter en droppar eleverna in i det ljusa klassrummet. De är nyvakna, men Lars Lindqvist, lärare i svenska för invandrare, sätter energiskt igång lektionen.

– Kommer ni ihåg vad vi gjorde förra gången? Ny tid och gammal tid. Maryam, vad gör du varje morgon?

Maryam skruvar fundersamt på sig medan en spårvagn rasslar förbi utanför. Till slut får hon hjälp av de andra i klassen att förstå frågan.

– Jag går upp. Jag vaknar klockan sex varje morgon, säger hon.

Efter en genomgång av hur man böjer verb i presens är det dags för läsförståelse. Lars läser texten högt. Med kroppsspråk och en stor portion uppfinningsrikedom illustrerar han det han vill ha sagt.

– Vad är demokrati? frågar han klassen.

Tystnad.

– Det är när det inte finns några bomber. Ingen diktator, fortsätter han.

– Mycket snäll. Alla personer får vara med och bestämma, fyller Juan i.

Lektionen rullar vidare med tyst läsning av samma text.

– Jag försöker förklara de svåra orden så gott det går. Många kan ju inte slå upp ordet i en ordbok eftersom de inte kan läsa på sitt eget språk, säger Lars.

Sveas, eller Svenska för alla, är en av många skolor i Göteborg som bedriver sfi-undervisning. Skolan riktar sig till vuxna invandrare och flyktingar med en låg utbildningsbakgrund. Man tar emot personer som varken kan läsa eller skriva eller som bara gått några år i grundskolan. Att aldrig ha gått i skolan innebär inte bara att man måste lära sig läsa och skriva, utan också att man måste lära sig att tänka på ett nytt sätt.

– Jag skulle spela Memory med mina elever, berättar Gunilla Möllbom, en annan av lärarna på skolan. Fyra personer från olika länder som aldrig har gått i skolan innan. Alla ville vinna och alla koncentrerade sig hårt på spelet. Men trots att de flera gånger

vände på brickor som utgjorde par, kunde de inte få ihop ett enda. De kunde inte se mönstret i spelet, att det gällde att komma ihåg var brickorna låg. För dem handlar det inte bara om att lära sig läsa och skriva, utan om helt nya tankemönster att knäcka, säger hon.

Regeringens förslag om en bonus till sfi-elever går i korthet ut på att de elever som får godkänt på sin nivå inom ett år ska få en ekonomisk belöning. För att kunna få bonusen förväntas man ha läst klart sin nivå senast femton månader efter ankomsten till Sverige. Tanken är att fler elever ska bli färdiga snabbare och på så vis komma ut på arbetsmarknaden fortare. Integrationen ska effektiviseras och pengarna, som mest 12 000 kronor, ska fungera som en morot.

Bland lärarna på Sveas ser man skeptiskt på förslaget.

– Det främjar elever som har det lätt för sig, som redan har en skolbakgrund. De går ut snabbt och det ser ut som att de jobbat hårt, medan våra elever börjar på noll och kanske måste anstränga sig mycket mer, säger Lars Lindqvist. Varför ska man inte införa en bonus på universitetet då? Varför är det just sfi som ska ha bonusen? säger han.

För Sveas elever skulle en ekonomisk bonus inte snabba på någonting, hur mycket de än kämpade. Det vet Lars Lindqvist och hans kolleger, och det vet forskarna. För en analfabet är det omöjligt att lära sig svenska på ett år. Enligt språkforskare tar det fyra till fem år för analfabeter att lära sig läsa, skriva och tala ett nytt språk.

Tjugosexårige Ahmad Kader är en av eleverna på Sveas. För tre år sedan kom han ensam till Sverige från Kirkuk i Irak. Han talar kurdiska, arabiska och turkmeniska flytande. Eftersom han var tvungen att kunna signera sin ledighetsansökan i jobbet som vakt kunde han skriva sin namnteckning på arabiska. Där tog skriv- och läskunskaperna slut.

Idag läser Ahmad sfi d som är sista kursen i svenska för invandrare. Efter två års studier både läser, skriver och pratar han

svenska, ibland så ivrigt att orden snubblar på varandra.

– Om man vill lära sig att skriva svenska måste man kämpa hårt först. Om du får en lektion eller en uppgift måste du tänka: var vill jag komma? Du måste skriva. Jag lärde mig alla oregelbundna verb, jag pluggade all grammatik, och jag hade ingen tid att följa med en kompis utan jag stannade hemma för jag skulle lära mig språket flytande. Men just nu har jag inga problem med språket och inte med att skriva heller, säger han och visar vad han har gjort i helgen. Ahmads spretiga handstil fyller sida efter sida i det lila skrivhäftet.

Förslaget om en bonus har han hört talas om från en kompis, men själv vill han hellre prata om hur glad han är att få prata svenska med någon som är svensk.

– Jag vill ha kontakt med svenskar privat, men det finns ingen sådan person. Det är lite svårt för mig just nu. Man kan säga att jag har många ord här som jag inte kan använda, de bara stannar här, säger Ahmad och pekar på huvudet.

– Om jag hade kontakt med en svensk person en gång i veckan så skulle det vara bättre för mig. Jag kämpar hemma oftast kan man säga. Men jag vill prata. Det är bra för språket, för uttalet, fortsätter han.

Istället för att gå i skolan jobbade Ahmad och hans bror tillsammans med sin pappa i familjens livsmedelsbutik i Kirkuk. Nu är hans dröm att få jobb i en livsmedelsaffär här i Sverige.

Varje dag lyssnar Ahmad på svensk radio och tittar på svensk tv. Han läser Metro och den lättlästa dagstidningen Åtta dagar för att lära sig nya ord. Efter ett och ett halvt års sfi-studier kunde han klara sig helt utan tolk. All kontakt med myndigheter sköter han själv.

– Jag är jättelycklig just nu. När papprena kommer på posten läser jag och ringer, alla problem kan jag fixa själv. Det är verkligen jättestor skillnad nu när jag kan läsa och skriva. Det är som att vara blind och öppna ögonen. Det är som att man drömmer, så blir drömmen verklighet, säger Ahmad Kader.

– **Vad jag tycker om sfi-bonusen?** Har ni träffat någon som tycker det är ett bra förslag? säger Fredrik Harstad och skrattar.

Han arbetar som pedagogisk utvecklingsledare på ABF i Göteborg, en av flera skolor som undervisar i svenska för invandrare. Han kan inte komma på någon, varken på ABF eller någon annanstans, som ställer sig positiv till förslaget.

En utbredd uppfattning bland politiker är att sfi-undervisningen tar alldeles för lång tid och att eleverna inte är tillräckligt motiverade. Det visar tydligt den undersökning om riksdagsledamöternas uppfattningar kring sfi som vi har gjort. Genom att införa bonusen hoppas regeringen kunna råda bot på detta och pumpa upp statistiken över de som klarar sfi på ett år.

– Men man måste komma ihåg att i många fall är inte svenskan första prioritet för våra elever, säger Fredrik Harstad. Det kanske inte ens är andra eller tredje prioritet. Många har familj kvar i hemlandet som de vill få hit eller oroar sig för, andra har inte ens ett ordentligt boende. För dem är inte det viktigaste just nu att lära sig språket, utan att få ordning på tillvaron, säger han.

Just så ser situationen ut för Roda Elmi Farah, 29. Hon kom till Malmö från Somalia för två och ett halvt år sedan och läser svenska på Lernia. Roda kunde läsa och skriva lite när hon kom, men någon riktig skola hade hon aldrig gått i. Både hennes man och hennes mamma är kvar i Somalia, och själv bor hon i ett rum på Hotell Barken, ett tillfälligt boende för nyanlända flyktingar. Hon har bara ett rum och inte tillgång till kök.

– Jag kan inte studera. När jag kommer från skolan går jag inte direkt hem eftersom jag inte har något hem. Jag vandrar och jag tänker. Då är jag trött när jag kommer hem, hur ska man då kunna studera? säger hon.

Roda Elmi Farah vill lära sig svenska så hon kan få ett jobb, men har svårt att fokusera på skolan eftersom hon oroar sig för så mycket annat. Hon är trött på dagarna och har svårt att sova på nätterna.

– Man kan lära sig om man har tid och ett hem. Men jag tänker på min man och min mamma, hur ska dom kunna komma hit, jag tänker på mitt boende. Jag kan inte koncentrera mig på att läsa. I skolan dirigerar dom bara, men man måste studera hemma också, säger hon.

För henne är det viktigaste just nu att hitta en egen lägenhet, sedan att få hit sin mamma och man. Först på fjärde plats, efter att hitta ett jobb, kommer svenskan. Men för att lära sig skulle Roda vilja träffa svenskar.

– Jag har letat efter en sådan plats många gånger där man kan få hjälp att kommunicera och prata svenska men jag har inte hittat det, säger hon.

Roda Elmi Farah har läst svenska i ett år, men intervjun gör hon med hjälp av tolk.

– **Min dröm är ganska stor.** Det är att bli pilot, men det tar så lång tid. Om det tar för lång tid skulle jag vilja läsa datorkunskap istället. Annars kan jag jobba inom vården.

Mario Pedro Manuel är 28 år och kommer från Angola. Han går sista nivån i sfi på ABF i Göteborg och har läst svenska i sex månader.

– Det är många på sfi som kan skriva, men de kan inte prata. I början fick jag lära mig några ord, men problemet är att om någon frågar mig, hur ska jag svara? Jag måste gå ut och prata med folk, säger han.

Mario har läst på universitetet i Angola, och talar engelska utöver portugisiska och svenska. Han tror att sfi-bonusen kan leda

Svenska för invandrare:

- I Sverige sysselsatte svenskundervisningen för invandrare, sfi, 84 300 elever under läsåret 2008-2009. Det är fler elever än någonsin tidigare.
- Undervisningen i sfi organiseras på olika sätt i olika kommuner. Ungefär var femte kommun har valt att upphandla hela eller delar av utbildningen.
- I de kommuner där hela eller delar av sfi upphandlas, undervisar olika utbildningsanordnare på uppdrag av kommunen. ABF, Lernia och Sveas är några av dem.
- De finns tre studievägar: sfi1, sfi2, och sfi3. Varje studieväg sträcker sig över två kurser. Totalt finns fyra kurser: a, b, c och d. Tidigare kunskapsnivå avgör på vilken nivå eleven börjar.
- Efter avslutad d-kurs kan eleven fortsätta läsa på svenska som andraspråk, sas. Sas motsvarar vanlig gymnasiesvenska.

Källa: Skolverket

till mer fusk bland eleverna.

– Det är många som gör allt för pengar. Många har provet hemma hos sig, när deras kompis gör kursen så kan de allt, för de har redan sett provet. De kan klara provet utan att kunna svenska, säger han.

Mario berättar om en kille som hade fått slutprovet till sista sfi-kursen av en vän, men som sedan inte klarade svenska som andraspråk eftersom han hade för dåliga kunskaper i svenska.

– Folk tror att det är bra att fuska, men det blir problem, säger Mario Pedro Manuel.

Men förslaget om en ekonomisk bonus är inte det enda sättet att försöka effektivisera språkinläringen på.

För att snabbare komma in i samhället, få arbetslivserfarenhet och en chans att praktisera svenska, gör många elever på svenska för invandrare oavlönad praktik samtidigt som de läser. Skolorna hjälper eleverna att hitta en plats som passar. Praktiken hänger ihop med den politiska linjen att man ska bli egenförsörjande så snabbt som möjligt.

Två veckor i månaden gör Mario praktik på ett äldreboende i Göteborg.

– Jag kan lära mig att skriva i skolan, men i skolan kan jag inte lära mig att prata. För att prata måste jag gå ut och träffa folk och träna. Den bästa vägen att lära sig, det är genom praktik, säger han.

Men om man lär sig språket eller inte beror på hur

Fler ska bli klara snabbare

- Syftet med bonusen är att få invandrare att klara av svenskstudierna snabbare. Idag får bara 13 procent av sfi-eleverna godkänt inom ett år.
- Bonusen är som mest 12 000 kronor.
- För att få ta del av bonusen krävs att man får godkänt inom ett år på den studieväg man läser, senast 15 månader efter ankomst till Sverige. Det innebär att nyanlända måste börja läsa sfi senast tre månader efter att de kommit hit.
- Går förslaget igenom föreslås den nya lagen träda i kraft den 1 september 2010.
- Kostnaderna för sfi-bonusen beräknas bli cirka 100 miljoner kronor per år.

Källa: IFAU, Delrapportering försök med sfi-bonus, Regeringens proposition om nationell sfi-bonus

möjligheterna att praktisera svenska på praktikplatsen ser ut.

Kritikerna menar att praktiken i vissa fall snarare leder till att invandrare fastnar på lågstatusjobb där de inte får stora möjligheter att praktisera svenska än att de snabbt integreras i samhället.

Pizzerian på torget i Lövgärdet Centrum har just öppnat.

Klockan är halv tolv och lunchgästerna har inte kommit än. I taket snurrar en propellerfläkt och på teven spelas intro till evighetssåpan *Våra värsta år*.

Ahmad Kader är nyrakad och hårfästet är knivskarpt. I gröna foppatofflor, beiga chinos och en välstruken vit t-shirt torkar han av borden i den folktomma pizzerian samtidigt som han översätter delar av vårt samtal till Ari, som också jobbar. Ari kommer, liksom Ahmad, från Kurdistan.

– Alla som kommer hit talar svenska, inte kurdiska, säger Ahmad. Fast alla vi som jobbar här är från Irak, vi pratar ofta kurdiska med varandra, fortsätter han.

Ahmad gör praktik här två dagar i veckan, när han inte går på Sveas. Han gillar praktiken, möjligheterna det ger att prata med folk. Men att stå i kassan och ta emot kunder får han inte göra än. Han diskar, skär grönsaker och packar upp varor. Torkar av bord och serverar dricka till gäster.

– Det är bra att göra praktik, man lär sig olika regler. Men i Irak är det inte samma sak. Där måste man inte göra praktik innan man får ett jobb, det räcker att man känner någon, säger han.

Ahmad har just fått reda på att han får gå första kursen i svenska som andraspråk om han bara klarar sista sfi-kursens prov i slutet på maj. Över ett glas starkt te berättar han allt han vet om svensk grammatik: verb, adjektiv, substantiv och skillnaderna mellan svenska (nio vokaler) och arabiska (tre vokaler).

– Om du ska lära dig ett språk måste du förstå grammatiken, avrundar han och räcker sockerströaren till en ung man i träningsjacka. Med en nick mot träningsjackan säger han:

– Det där är min kompis, han är också från Irak. Han har varit här lika länge som jag men han pratar inte så bra. Han kan inte läsa och pratar bara lite. Han kämpar inte lika mycket med svenskan som jag gör.

Under tiden har lunchgästerna börjat droppa in på pizzerian. Medelålders kvinnor från äldreboendet mitt emot beställer kycklingspett och några tonårskillar kastar i sig pizza. Ahmad undrar hur han klarar sig på svenska och vi svarar att det märks att han har lagt ner mycket energi på att lära sig. Ahmad skiner upp.

– Svenskan är som vatten för mig, det är som att dricka!

Sedan fortsätter han:

– Men jag vill prata med människor. Helst på svenska.

**Olivia Krantz
Moa Sandblad
Agnes Henriksson**

Kritiserad bonus ska höja sfi-elevens motivation

Regeringens förslag om att ge pengar till elever som klarar svenska för invandrare snabbt möter hård kritik. Ett orättvist förslag, menar forskarna. Ineffektivt tycker oppositionen. Den slutgiltiga utvärderingen av bonusens effekter är ännu inte klar, men den första delrapporten visar inga positiva resultat.

– Vi hoppas att bonusen ska öka genomströmningen och att fler elever ska påbörja och avsluta sina studier snabbare, säger Catharina Bildt, politiskt sakkunnig hos Nyamko Sabuni, som lagt fram förslaget.

Förslaget har redan testats i tretton kommuner. Utvärderingen av försöket är ännu inte klar, och först när den är det kan man säkert säga om bonusen haft någon effekt. Men en första delrapport visar inga positiva resultat.

– Bonusen ger inga effekter, resurserna borde användas för att förbättra kvaliteten på undervisningen istället. Det är anmärkningsvärt att man vill genomföra förslaget, säger Luciano Astudillo, (S) riksdagsledamot.

Den slutgiltiga utvärderingen är klar först i december 2012. Men istället för att invänta resultatet vill regeringen nu införa bonusen i hela landet.

– Naturligtvis får vi se vilket resultat utvärderingen av sfi-bonusen ger. Men vi vill prova om sfi-bonusen ger de resultat som vi hoppas det ska ge, säger Catharina Bildt.

Delrapporten visade att många lärare som testat förslaget hade en negativ inställning till bonusen. Flera av dem tyckte att det var en mycket dålig idé. Ingen av de tillfrågade tyckte att bonusen var en mycket bra idé. Tanken med bonusen är att den ska sporra sfi-elever att snabbare lära sig svenska. Genom att införa en tidsgräns på att eleven måste ha fått godkänt på sin sfi-nivå senast femton månader efter ankomst till Sverige hoppas man också att fler ska börja läsa svenska tidigare.

– Efter försöksperioden skulle jag säga nej, jag tror inte att bonusen är rätt väg att gå, säger Elna Johansson, rektor för sfi i Trelleborg.

Hon tycker det är konstigt att man vill driva igenom bonusen innan en utvärdering av försöket har gjorts.

– Kan det vara för att det är valår? säger hon.

Det vanligaste argumentet mot bonusen är att det är ett orättvist system som gynnar de som redan har det lätt för sig. Det

håller inte Catharina Bildt med om.

– Är man analfabet så går man in på den lägsta studienivån. De får också en bonus. Alla har ett incitament att klara sfi på ett år. Men bonusen är olika hög beroende på vilken nivå man klarar, säger hon.

Inger Lindberg är professor i tvåspråkighet vid Stockholms Universitet. Hon tycker, liksom Luciano Astudillo, att förändringarna kring sfi borde handla om utbildningens kvalitet och inget annat.

– Man ska erbjuda så många som möjligt en bra utbildning på deras villkor. Idag snarare begränsar man möjligheterna. Bonusen är orättvist, den gynnar de som redan har bäst förutsättningar att klara av det, säger hon.

Luciano Astudillo håller med.

– Bonusen innebär att du tar resurser och ger det till de personer som från början har det lättare att klara undervisningen, säger han.

Den 20:e maj röstar riksdagen om förslaget.

Bonus på prov

- Den 1 oktober förra året infördes bonusen på försök i 13 kommuner. Ifau, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, fick i uppdrag att utvärdera bonusens effekter. Den slutgiltiga utvärderingen kommer i december 2012.
- En första delrapport kunde inte visa några positiva effekter av bonusen
- Sfi-bonusen har införts på prov i följande kommuner: Borås, Halmstad, Huddinge, Karlstad, Katrineholm, Nacka, Sandviken, Sollentuna, Stockholm, Trelleborg, Uddevalla, Växjö och Örnsköldsvik.

Källa: IFAU, Delrapportering försök med sfi-bonus, Regeringens proposition om nationell sfi-bonus

Myterna om sfi – och politikerna som gick på dem

Utbildningen tar för lång tid, eleverna är omotiverade, och det viktigaste är att det leder till jobb. Så tycker riksdagsledamöterna om svenska för invandrare, enligt en enkätundersökning som vi gjort.

– Politiker framställer ofta antaganden kring sfi som sanningar, säger forskaren Karin Sandwall.

Sfi-elever är inte tillräckligt motiverade. Det tycker nästan 40 procent av riksdagsledamöterna som har svarat på den enkätundersökning som vi genomfört.

– Att påstå att sfi-elever inte är tillräckligt motiverade är ett hån, främst mot de studerande som kämpar hårt för att lära sig svenska, men även mot de som jobbar med sfi, säger Karin Sandwall, som forskar om sfi vid Göteborgs Universitet.

Karin Sandwall menar att debatten kring sfi och den kritik som riktats mot utbildningen ofta bygger på antaganden. Men de som uttalar sig vet ofta ganska lite om hur det ser ut egentligen. Antagandena görs till sanningar i debatten, sanningar som får ligga till grund för politiska beslut.

Vår enkät visar också att politikernas uppfattningar om svenska för invandrare, sfi, stämmer dåligt överens med verkligheten. I enkäten har samtliga riksdagsledamöter fått ta ställning till ett antal påståenden om svenska för invandrare. Hälften av dem svarade. Syftet med enkäten var att ta reda på hur riksdagsledamöterna ser på skolformen – inte att kontrollera deras kunskaper. Resultatet ger en bild av vilka uppfattningar som ligger till grund för de politiska beslut om svenska för invandrare som fattas i riksdagen.

Det finns ingen forskning som tyder på att sfi-elever skulle vara mindre motiverade än andra elever.

– Jag tror att det kan bero på att de skapat sig en uppfattning genom de bilder de får i medierna, och det gör mig bekymrad, säger Inga-Lena Rydén, föreståndare på Centrum för svenska som andraspråk.

– Sfi målas ofta i svart i medierna. Det framställs som att det inte är någon bra verksamhet, att det kostar för mycket eller att de studerande inte uppfyller målen, säger hon.

Riksdagsledamöterna som svarat på vår enkät har också fått uppge varifrån de fått sina uppfattningar om svenska för invandrare. Och mer än hälften av riksdagsledamöterna nämner medierna som källa till sina uppfattningar. Bara en av fem nämner forskning som en källa, och det bekymrar Inga-Lena Rydén.

– Det är verkligen anmärkningsvärt. I de flesta andra områden

är alla måna om och sätter en ära i att hänvisa till forskning, men det är väldigt sällan så i det här fallet, säger hon.

Att drygt 60 procent av de som svarar uppger sfi-elever och lärare som källor ser Inga-Lena Rydén som positivt, men poängterar samtidigt att det inte är säkert att det ger en rättvisande bild av hur utbildningen fungerar i stort.

– Det är samma sak när de uppger att de fått uppfattningar från andra politiker. Man kan tänka sig att det är väldigt värderande information, säger hon.

En vanligt förekommande uppfattning när det talas om sfi, och som flera riksdagsledamöter också nämner i kommentarer till enkäten, är att analfabeter och akademiker ofta går i samma sfi-klass. Drygt hälften av riksdagsledamöterna håller med om att detta skulle vara ett vanligt problem. Men i själva verket är det bara i riktigt små kommuner, där antalet elever är väldigt lågt, som eleverna inte delas upp efter utbildningsbakgrund. I de allra flesta kommuner görs någon form av indelning av eleverna, och lågutbildade och högutbildade börjar utbildningen på olika nivåer.

– Vissa av riksdagsledamöterna drar stora växlar på enskilda exempel som de sett eller upplevt, säger Inga-Lena Rydén.

Det är inte bara elevernas motivation som anses vara ett problem. Riksdagsledamöterna tycker dessutom att utbildningen tar för lång tid. Nästan sex av tio ledamöter som har svarat håller med om att sfi-undervisningen tar längre tid än vad som är rimligt, och sju av tio anser att inträdet på arbetsmarknaden fördröjs på grund av studierna i svenska.

2008 föreslog utbildningsminister Jan Björklund och integrationsminister Nyamko Sabuni att svenska för invandrare ska vara en tidsbegränsad utbildning. Sabuni och Björklund motiverade en tidsbegränsning med just det: att det dröjer onödigt länge för många invandrare att komma in på arbetsmarknaden, på grund av att svenskastudierna tar för lång tid. De föreslog då en maxgräns på tre år för att slutföra sina studier, och frågan är nu under utredning.

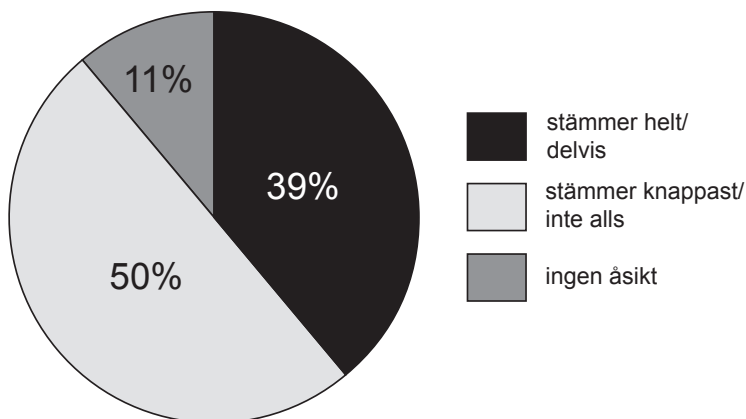
Problemet är att ingen elevgrupp är så komplex som just sfi-elever. Inga-Lena Rydén menar att det finns många orsaker till att

”Sfi-elever är inte tillräckligt motiverade”

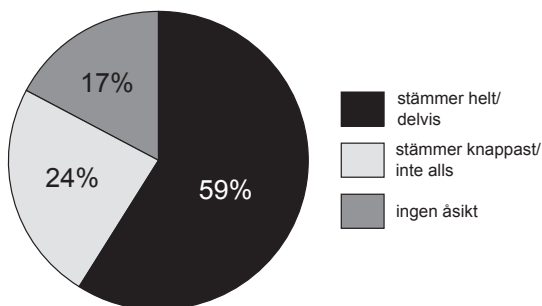
Citat från undersökningen:

”Vi har en förmåga att se elever i övriga skol-systemet som individer med olika sätt att lära, olika svårigheter och förmågor, men när det gäller sfi ska alla snabbt passera och nå målen – orimligt.”

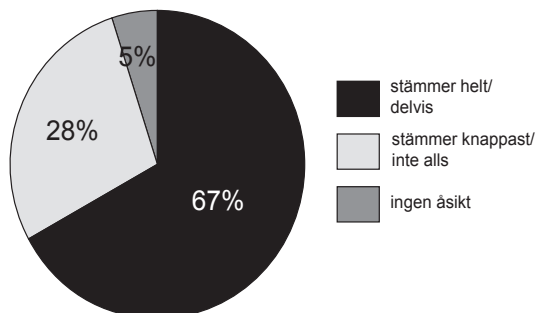
– Socialdemokrat

”Min uppfattning är att sfi-utbildningen för många elever tar längre tid än vad som är rimligt.”

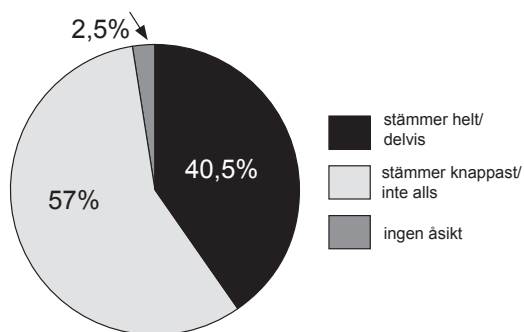
”Min uppfattning är att inträdet på arbetsmarknaden fördröjs för många nyanlända, på grund av att deras studier i svenska tar för lång tid.”

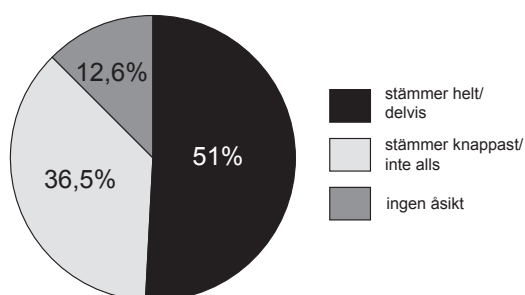
Så gjordes undersökningen

- I en enkät som skickats till samtliga riksdagsledamöter har de fått ta ställning till 22 påståenden om svenska för invandrare.
- Riksdagsledamöterna fick ange i hur hög grad de tycker att påståendet stämmer: *Stämmer helt, stämmer delvis, stämmer knappast, stämmer inte alls, eller ingen åsikt.*
- I redovisningen av resultaten har vi räknat samman svarsalternativen *stämmer helt* med *stämmer delvis*, och *stämmer knappast* med *stämmer inte alls*.
- 175 av 349 riksdagsledamöter har svarat på enkäten, vilket innebär en svarsfrekvens på 50 procent.
- I enkäten har riksdagsledamöterna angett varifrån de fått sina uppfattningar om svenska för invandrare. De fick välja flera alternativ. Alternativen var: *Media, forskning, egna erfarenheter, sfi-elever & sfi-lärare, politiker, tjänstemän, andra muntliga källor samt övrigt*
- Riksdagsledamöterna fick också möjlighet att ge skriftliga kommentarer om vad de tycker kännetecknar en bra sfi-utbildning.

”Det är viktigare att man fullföljer sin sfi-utbildning än att man får ett arbete”

”Jag tror att brist på motivation gör att många elever hoppar av sfi-utbildningen innan de tagit betyg”

det tar lång tid att lära sig svenska.

– Det finns ingen annanstans i samhället där människor med så olika bakgrund blandas som i sfi. Vissa av dem tycker inte alls att språkinläring är det viktigaste i livet. Det säger sig självt att man inte kan förvänta sig att alla ska lära sig inom en viss tid.

Anställning och egenförsörjning är till stor del målen för sfi-undervisningen. Svaren i enkäten visar på att många riksdagsledamöter ser svenska för invandrare främst som ett steg på vägen till arbetsmarknaden. Kopplingen till arbete och praktik nämns också av flera ledamöter när vi bad dem ge exempel på vad som kännetecknar en bra sfi-utbildning. Men inga riktiga utvärderingar har gjorts när det gäller vad sfi har för effekter på elevernas möjligheter att få ett arbete. Riksrevisionen beskriver i en rapport från 2008 sfi som ”en verksamhet med okända effekter”. Sedan dess har Statskontoret gjort en utvärdering, men inte heller den kunde fastslå några direkta samband mellan sfi-utbildningen och deltagarnas ställning på arbetsmarknaden.

Helen Johansson har jobbat på Vuxenutbildningsförvaltningen i Göteborg, och som sfi-lärare. Nu arbetar hon bland annat med att utforma nationella prov för sfi. Hon tycker att det lätt blir en krock mellan olika mål, och nämner Göteborgs kommun som exempel.

– Kommunstyrelsen i Göteborg har som mål att fler ska nå egenförsörjning, men det är ett konstigt mål för sfi som egentligen är en språkutbildning. Sfi:s kursplaner krockar med kommunens mål. Det handlar om långsiktigt och kortsiktigt tänk. Visst de får jobb – men vad är det för jobb? Det är korta jobb, lågstatusjobb och man vet inte vad de gör sen, säger hon.

Mer än 80 procent av riksdagsledamöterna som svarat håller med om påståendet att man är integrerad om man har ett arbete.

– Om man har ett arbete men inte kan svenska - är man ändå integrerad då? Ja tydligen, enligt enkätsvaren, säger Karin Sandwall. Men att vara integrerad innebär mer än att vara självförsör-

Citat från undersökningen:

”En bra sfi-utbildning kännetecknas av att eleven lär sig tala, läsa och skriva på rimligt kort tid.”

– Kristdemokrat

”Integration och språkkunskaper via ett arbete är bra om du får öva ditt språk och har arbetskamrater, annars inte.”

– Socialdemokrat

jande.

Många kommuner ordnar bransch- eller yrkesinriktningar inom sfi, eftersom man tror att det ska få eleven att lära sig språket snabbare, och fortare få jobb. Men det finns ännu inga utvärderingar som visar att yrkesinriktad sfi-undervisning verkligen leder till snabbare språkinläring. Trots det håller 6 av 10 riksdagsledamöter med om att man kan lära sig svenska lika bra genom att jobba som om man går på sfi, något som gör Karin Sandwall upprörd.

– Forskningen är samstämmig – en effektiv språkinläring behöver innehålla både den struktur som skolan kan ge, och träning på att använda språket i olika miljöer, till exempel på en arbetsplats. Ytterst få klarar att lära sig svenska till någon högre nivå bara genom att jobba. Det såg vi bland annat på arbetskraftsinvandringen på 1970-talet.

Inga-Lena Rydén vid Centrum för svenska som andraspråk tycker att politikerna behöver få en bredare bild, och därför borde ta del av forskning i större utsträckning.

– Man kan begära att de som är med och beslutar om förutsättningarna för invandringens villkor är insatta. Det är väldigt mycket tyckande, men man måste också väga in forskning på området, säger hon.

Hon tycker att frågor om sfi, integration och språkutveckling borde värderas på samma sätt som andra områden i samhället.

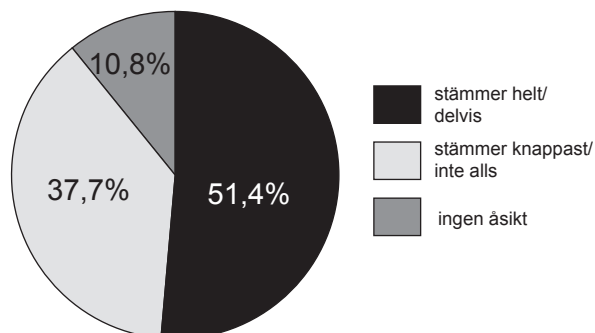
– Inom till exempel medicinfrågor hänvisar man alltid till vad forskningen säger, och det borde vara lika relevant för politiker som jobbar med sådana här frågor, säger Inga-Lena Rydén.

”Jag tror att det är vanligt att akademiker och analfabeter går i samma sfi-klass.”

Citat från undersökningen:

” Sfi ska vara effektivt med krav på resultat och introduktion till samhället med kunskap kring lagar, förordningar och skyldigheter som samhällsmedborgare.”

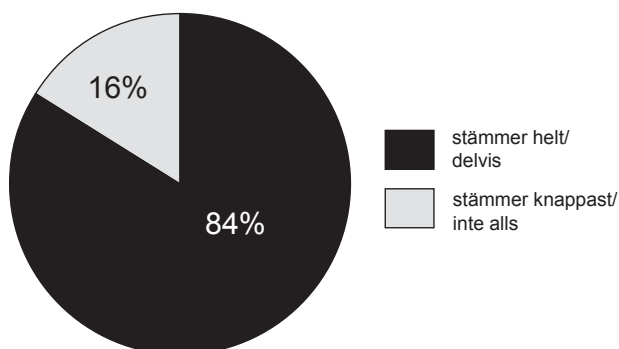
– Moderat

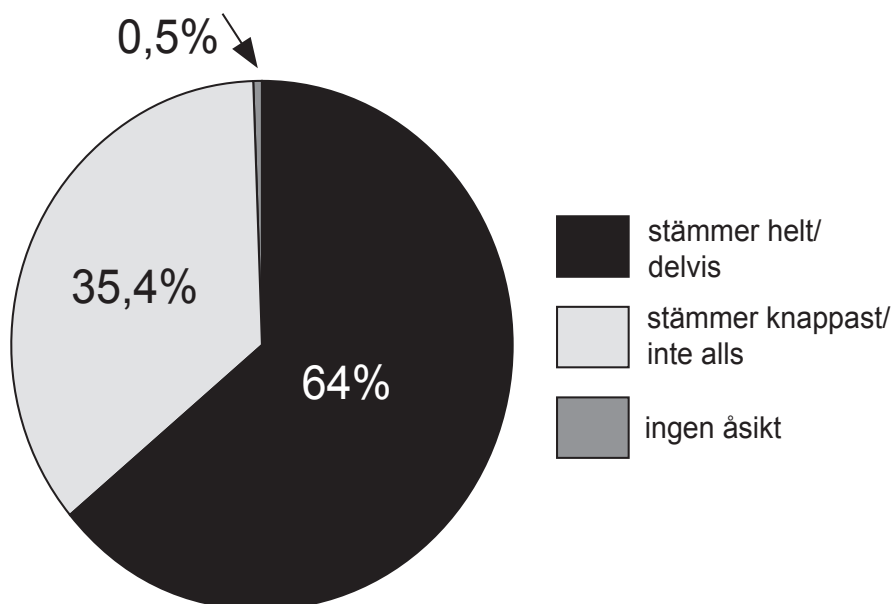
”Att ha ett arbete är att vara integrerad”

”Sfi-utbildning bör varvas med arbete så att språkkunskaperna direkt får relevans.”

– Centerpartist

”Invandrare kan lära sig svenska lika bra på jobbet som i sfi-utbildningen”

Forskarna är kritiska mot politikernas okunnighet kring sfi. Vi ringde upp tre riksdagsledamöter för att få svar.

”Sfi är det största utbildningsfiaskot i Sverige”

Margareta Pålsson, M, utbildningsutskottet.

Bara en av fem av de riksdagsledamöter som svarade uppger att de tagit del av forskning om svenska för invandrare.

– Själv baserar jag mina åsikter på det jag sett i de sfi-klasser jag varit och besökt. Jag har läst en del forskning, men jag kan inte hänvisa till någon rapport som är aktuell idag. Sfi är det största utbildningsfiaskot i Sverige, och det saknas inte konkurrens. Det är en bortglömd fråga. I mörka stunder får jag känslan av att socialdemokraterna huvudsakligen tycker synd om och vill ta hand om invandrare.

Fyra av tio som svarade på enkäten tror att sfi-elever inte är motiverade. Vad säger du om det?

– Så skulle jag aldrig svara. De som svarar så har aldrig träffat några sfi-elever.

Hur ser du på det faktum att många går från sfi till lågstatusjobb där man inte pratar svenska?

– Det är ju inte automatiskt så att arbete leder till integration. Däremot är det mest lågstatus i samhället att vara arbetslös och gå på a-kassa. I min värld är en gatsopare på samma nivå som en direktör, man har respekt för personer som kämpar.

Hur ser kunskapen ut om svenska för invandrare bland dina kolleger i riksdagen, tycker du?

– Intresset har stigit sedan början av 90-talet, då jag började intressera mig för frågorna. Det är ingen ickefråga, utan Alliansen har insett att vi måste reformera sfi.

”Man kan inte begära att vi ska vara insatta i allt”

Gunnar Andrén, FP, suppleant i finansutskottet och kulturutskottet.

De forskare som tittat på undersökningen menar att ni är mindre benägna att sätta er in i forskning på kring svenska för invandrare, än på andra områden. Stämmer det?

– Man kan inte begära att vi som sitter i riksdagen ska vara insatta på alla områden. Jag är inte förvånad över att så få uppger att de har koll på forskningen. Däremot kan man begära det av de som sitter i de berörda utskotten. Och många som gjort besök i sfi-klasser har synpunkter.

Sex av tio ledamöter som svarat menar att det går att lära sig svenska lika bra på ett jobb som på sfi, medan det finns forskning som hävdar att det är helt fel.

– Jag tror att det är väldigt individuellt. Mycket bygger på att man är motiverad också. Det finns ju de med utländsk bakgrund som inte är intresserade av att lära sig ett nytt språk.

Har ni extra dålig koll på svenska för invandrare?

– Jag vet inte, men jag tror inte det. Men det är en prioriteringsfråga hela tiden, och då måste vi välja bort vissa saker.

Riksdagen ska rösta om sfi-bonusen den 20 maj. Hur bestämmer du hur du ska rösta?

– Jag röstar med partilinjén. Jag minns när Nyamko Sabuni presenterade propositionen och den togs emot med stor entusiasm. Oppositionen har ju invändningar, men de rör vad jag förstår mest formalia.

”Det finns en stor okunskap i ämnet”

Rossana Dinamarca, V, utbildningsutskottet.

Bara en av fem av de ledamöter som svarat hänvisar till forskning som kunskapskälla. Är ni riksdagsledamöter extra dåliga på att sätta er in i forskning när det gäller svenska för invandrare?

– Jag skulle säga att det gäller utbildningsfrågor generellt, så resultatet är symptomatiskt.

Ni som kan de här frågorna – har ni varit dåliga på att föra ut det ni vet?

– Vi når ut väl till andra ledamöter skulle jag säga. I alla fall i vår parti-grupp.

Fyra av tio ledamöter tror att eleverna som går sfi är omotiverade. Sex av tio tycker att utbildningen tar för lång tid.

– Jag blir matt och trött när jag hör sådant. Det grundar sig i att det finns en stor okunskap kring ämnet. Man inför en sfi-bonus utan att gå till botten med de verkliga problemen. Många verkar ha en föreställning att det är lätt att lära sig svenska, bara man befinner sig i Sverige.

Finns det några politiska poäng att tjäna på att göra om sfi från grunden, istället för enstaka ingrepp?

– Jag vet inte. Det skulle ju krävas ganska mycket. Till exempel finns det inte tillräckligt många lärare med kompetens i svenska som andraspråk. Vi har en sfi-utbildning av låg kvalitet idag och varken den här regeringen eller den förra har tagit tag i frågan.

Från spridda studiecirklar till utbildning på entreprenad

Från jakt på arbetskraft till flyktingmottagande. Samhällsförändringar och en skiftande invandring har gjort att utbildningen i svenska för invandrare sett olika ut genom åren. Det här är berättelsen om sfi:s historia.

I mitten av 1960-talet blomstrar svensk industri. Sedan andra världskrigets slut har företag och myndigheter rekryterat arbetskraft från Europa. Mellan åren 1950 och 1970 tredubblas andelen utrikesfödda i befolkningen. I fabriker på Kockums, Volvo och SKF arbetar finländare, jugoslaver, ungrare, italienare och polacker sedan många år tillbaka.

23-åriga Dimitrios Foufas får jobb på Volvo i Göteborg genom en kusin. Han tvättar bort brännmärken på plåten i bilarna med thinner. Två eller tre gånger i veckan frågar förmannen om han kan jobba dubbelskift. Dimitrios tackar ja, varje gång.

– Jag var på något sätt lite nervös för att jag skulle få sparken annars. Jag pluggade svenska själv, på kvällen och på rasterna. Nuförtiden slösar man pengar på utbildning i svenska. Folk ser det som ett arbete, men det är inget arbete. Själv har jag inte haft tid att sitta i bänken, säger Dimitrios Foufas.

1965 införs en frivillig och avgiftsfri svenskundervisning för invandrare. “Beslutet om svenskundervisning bär prägelse av att det tillkom i en akut situation”, ska den statligt tillsatta sfi-kommittén skriva i en utvärdering 16 år senare och syftar på den stora invandringen från Grekland, Tjeckoslovakien, Finland och det dåvarande Jugoslavien under 1960-talet.

Studieförbunden med sin folkbildningstradition får ansvaret för undervisningen. Det är ont om lärarjobb och många nyutexaminerade lärare får jobb inom sfi. Fördelen är att man kan göra lite som man vill. Nackdelen att ingen riktigt vet hur undervisningen ska se ut.

I maj 1969 kliver Margareta Linder in på Folkuniversitetet i Stockholm. Knappt 20 år senare ska hon komma att basa över sfi-undervisningen i Malmö, men nu är hon fattig student och har hört att det är ont om sfi-lärare. “Kan du börja ikväll?”, frågar de i receptionen.

– Sfi var en kassako för studieförbunden och ett oplöjt fält för oss lärare, säger hon idag. Vi var långt framme vad det gäller pedagogiken och låg långt bort från gloslistor och traggling av grammatik. Undervisningen byggde helt på deltagarnas behov.

1969 och 1970 invandrar rekordmånga till Sverige. Samtidigt minskar efterfrågan på arbetskraft i industrin.

Philip Carpenter flyttar från Brighton till Stockholm 1972. Han är 24 år och kär. Det är svårt att få jobb som dataprogrammerare och Philip arbetar inom vården samtidigt som han pluggar svenska i en studiecirkel.

– Det var bra, säger han idag, men jag lärde mig aldrig att skriva. Jag har bott i Sverige i över 30 år, men skriver fortfarande dålig svenska. Undervisningen var mycket av den sorten att man tittar på en bild på en katt och så säger man “katt”. Och då var vi ändå akademiker, alla i klassen.

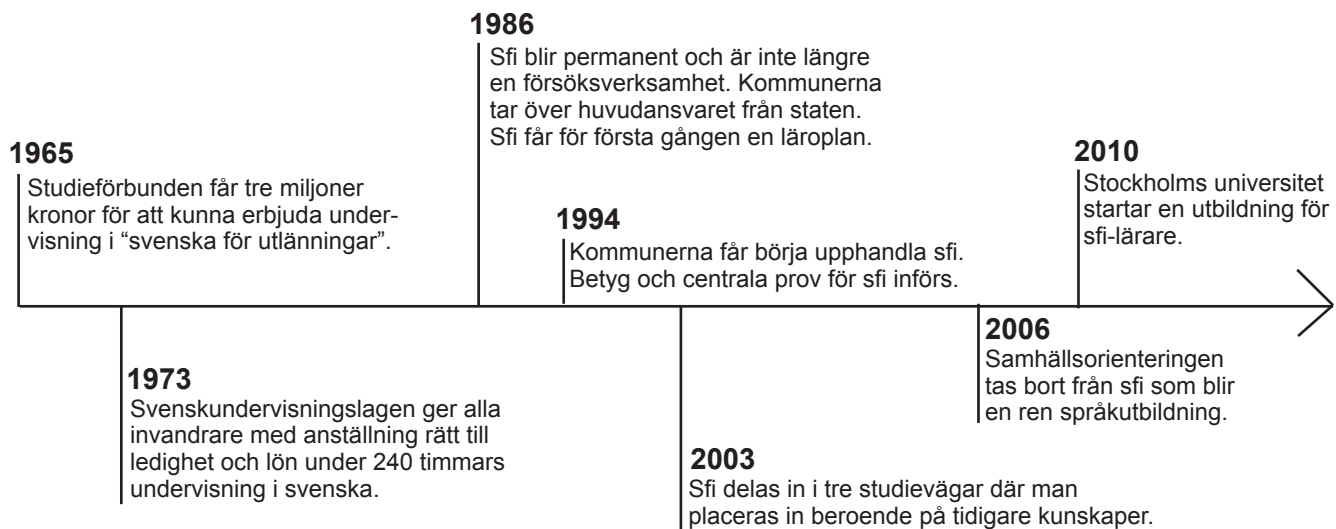
Sfi-undervisningen delas upp i grundläggande svenska, som förblir studieförbundens ansvar, och svenska med yrkesutbildning, som läggs ut på landets arbetsmarknadsutbildningar – AMU-centren. Fortfarande heter det i alla papper att sfi-utbildningen är en “försöksverksamhet”. Sedan 1971 finns riktlinjer, men det är upp till studieförbunden själva om de vill följa dem.

Under 1970-talet ändrar invandringen karaktär. Allt fler flyr till Sverige av politiska skäl. Juntans maktövertagande i Chile 1973 tvingar många chilener att fly – 30 000 kommer till Sverige. De allra flesta flyktingar som kommer till Sverige ska komma att stanna i landet och bli medborgare.

1973 sker också en militärkupp i Uruguay. José Maderas familj flyr till Sverige 1980 och hamnar i Angered i Göteborg. José är 17 och har gått en maskinteknisk utbildning. Han får tips om att söka jobb på textilfabrikerna i Borås, men istället börjar han läsa in svensk gymnasiekompetens.

– Jag trodde jag skulle bo här i fyra, fem år. Men man fastnar. Det märktes att det fanns mer ekonomiska möjligheter när jag kom. Nu är flyktingarna så många. Min fru kom till Sverige från Peru för fem år sedan. Jag såg på henne när hon gjorde sina läxor, att hon inte hann lära sig allting. Vissa lär sig språket snabbt men andra är lite tröga och de får för mycket att läsa, de orkar inte det.

Anita Gradin tillträder som invandrar- och jämställdhetsminister i Olof Palmes regering 1982. Hennes mål är att “gifta ihop jämställdheten och invandreriet”. Till exempel när det gäller sfi. Hemarbetande kvinnor omfattas inte av svenskundervisningslagen, som ger alla med anställning rätt till 240 timmars betald svenskundervisning. Anita Gradin minns att det krävdes övertal-

ning för att ge hemmafruarna samma rätt till undervisning som sina män.

– Gubbarna trodde att frun var på rymmen om hon skulle gå till ABF och läsa svenska. Jag sammankallade till en familjeträff, spände ögonen i gubbarna och sa att det måste vara jättebra för er om er hustru kan läsa priser på Konsum och veta vad saker heter på svenska. Fläskkotlett, eller vad det nu kan vara.

Riksdagen antar Anita Gradins förslag om att svenskundervisningen för invandrare ska bli kommunernas ansvar. Reformen gör att huvudansvaret för sfi kommer närmare verksamheten.

Det är 1984 och i Göteborg sitter Anna Kristina Topalov plötsligt med ett utredningsansvar i knät. Hennes uppdrag är att dra upp linjer för hur sfi-utbildningen i staden ska se ut efter Gradins reform. Resultatet blir Sveriges första kommunala sfi-skola, Ånässkolan, som samlar alla kommunens sfi-elever.

– För mig var ekonomin ett viktigt argument. Innan fungerade det så att studieförbunden fick en vinst för varje elev som klarade utbildningen på halva tiden. På Ånässkolan hade vi inget vinstintresse, utan samlade alla pengar i en påse, säger Anna Kristina Topalov.

1985 öppnar Ånässkolan vid Redbergsplatsen med Anna Kristina Topalov som rektor. 2000 elever går på skolan. Lärarna blir fast anställda. Man anställer kuratorer, en psykolog, arbetsförmedlare, flyktningassistent och studievägledare. Men efter fem år beslutar kommunen att Ånässkolans sfi-undervisning ska läggas ner. Göteborg behöver en ny mellan- och högstadieskola och svenskundervisningen för invandrare får maka på sig.

Revolutionen i Iran 1979 gör att många politiska flyktingar flyr landet under 80-talet. På en camping i Motala 1988 möter Shahla Fallahian svenska språket. Hon bor där tillsammans med andra flyktingar, i väntan på tillstånd att stanna i landet. Svenskan liknar engelska tycker hon, förutom att alla bokstäver ska uttalas. När Shahla bosatt sig i Stockholm går hon sfi på TBV.

– Jag hoppade av och började på Komvux. Sfi gick för långsamt för mig. Jag är en rastlös person, lite konstnärssjäl, vill inte stanna på samma plats under lång tid, säger hon.

Experimentet med en kommunal sfi-skola i Göteborg ger ringar

på vattnet. 1990 öppnar Globalen på Rosengård i Malmö. Rektor är Margareta Linder. Också hon upplever några guldår. På Globalen får lärarna semestertjänst och egna arbetsrum.

1994 flyttar invandrarförvaltningen i Malmö in vägg i vägg med Globalen. Meningen är att skolan och förvaltningen ska samarbeta och försöka få så många elever som möjligt in i arbete.

– Vårt uppdrag var att undervisa i sfi. Invandrarförvaltningen ville sätta fokus på arbete och praktik. Det var två uppdrag som gick emot varandra. Och den dragkampen finns ju fortfarande, säger Margareta Linder.

Efter fem år kommer beskedet från kommunen: Globalen ska läggas ner. Sfi-verksamheten ska ut på anbud. Margareta Linder minns att hon grät när beslutet kom. Malmö stad var tidiga med att lägga ut sfi på externa anordnare. De andra storstäderna skulle komma att följa efter. I mitten av 00-talet läste en tredjedel av alla elever sin sfi-utbildning utanför kommunens egen verksamhet.

Kriget i det forna Jugoslavien präglar invandringen under 1990-talets första år. Jasenko Selimovic flyr från Sarajevo 1992, 24 år gammal. Efter en kort tid i Sverige får han jobb som skådespelare i en engelskspråkig teateruppsättning. Han gör en överenskommelse med sin flickvän: de bestämmer sig för att bara prata svenska i ett halvår, så att han ska lära sig. Det fungerar bra.

Men från myndighetshåll är man inte bara nöjd med att Jasenko har ordnat både jobb och språkutbildning på egen hand. Han får uppfattningen att han "trängt sig förbi den byråkratiska proceduren" och att det är ett problem. Efter tre år i landet är han tvungen att läsa sfi för att få ett papper på att han kan ett språk han lärt sig långt tidigare.

– Det mest bisarra var när jag frågade läraren "Fröken, jag kan ju det här, måste jag verkligen gå?" "Ja, du måste gå, det är obligatoriskt att du ska gå". Jag frågade: "Kan ni inte göra ett test och se om jag är godkänd?" Men jag var tvungen att gå på lektionerna.

Efter 12 år som chef i kulturvärlden kandiderar Jasenko Selimovic till riksdagen 2010. Han står som andranamn på Folkpartiets riksdagslista i Göteborg. Jasenko Selimovic tycker att problemet med sfi, och med hela integrationspolitiken, är fixeringen vid att det ska gå lika bra – eller dåligt – för alla.

– Ett skolsystem ska utbilda så många människor som möjligt på ett bra sätt. Det innebär att några inte kommer att fixa det. Jag tror att det är grundläggande ideologiska skillnader som vi inte kommer förbi. Vänstern säger att det är bättre att vi tar hand om de som inte kan hoppa över ribban, högern säger: vi tar hand om majoriteten av befolkningen och hjälper den gruppen som inte klarar det.

Fram till 2006 ingår kunskap om det svenska samhället i sfi-lektionerna. Jasenko Selimovic minns att diskussioner om till exempel jämställdhet och barnaga framkallade mycket irritation i klassen.

– När du pratar om så starka känslor och reaktioner med människor som inte kan ett språk, då blir det ännu mer ilska och frustration, för man kan inte uttrycka sig.

Samhällsorienteringen är numera bortplockad från sfi, som ska vara en ren språkutbildning. William Wickersham från USA kommer till Landskrona som "kärleksinvandrare" 2005 och läser sfi där. Fem år senare skriver han sin d-uppsats i historia om

utbildningen.

– Jag gjorde en analys om sfi för akademiker. I klassen där jag var och hälsade på såg man att trots att det var många olika kulturer så bildades en vi-känsla. En elev hade svårt att få jobb för att hon bar slöja och då blev det lite: "Varför är svenskar så?" En var från Irak, en från Iran, en från Thailand, en från Laos. Det är inte många platser i världen där det kan bildas en sådan klass och känsla.

**Agnes Henriksson
Ingrid Forsberg**

"Det har alltid varit tacksamt att slå på oss"

I över fyrtio år har det bedrivits sfi-undervisning i Sverige. Men inte förrän i höst startar en lärarutbildning med inriktning mot svenska för invandrare.

– Jag tror inte att man tidigare har haft helt klart för sig hur viktigt det är, säger Gunilla Håkansson, sfi-rektor i Malmö.

Problemet med obehöriga lärare i den svenska skolan har debatterats friskt på senare år. I vår undersökning framkommer tydligt att riksdagsledamöterna tycker att det är viktigt att det ställs höga krav på att sfi-lärare ska ha en relevant utbildning. Ändå finns det fortfarande inga statliga krav på att de som tjänstgör som sfi-lärare ska ha en viss behörighet. Enligt gängse uppfattning i kommunerna bör en sfi-lärare ha pedagogisk examen och minst 60 högskolepoäng i svenska som andraspråk. Under tio procent av de som tjänstgör som sfi-lärare har det. Och någon möjlighet att ta en examen som sfi-lärare har det inte funnits.

– Man har trott att man kan föra in sfi i andra lärarutbildningar. Men man har aldrig insett vikten av till exempel vuxenpedagogiken, säger Gunilla Håkansson, sfi-rektor i Malmö för de externa utbildarna.

En klar dag ser man till Köpenhamn från klassrummet på Folkuniversitetet i Malmö där Alona Fradkina arbetar som sfi-lärare. Havsutsikten är slående. Klassen med nybörjare som började läsa sfi här för två veckor sedan, har precis gått hem för dagen. Alona Fradkina kom till Malmö från Moskva i augusti 1992. Då var hon 18 år. I Sverige läste hon svenska för invandrare, blev förälskad i

det svenska språket och bestämde sig för att bli språklärare.

– Jag tyckte att jag var så jävla bra på svenska så det kunde jag väl undervisa i.

Alona Fradkina utbildade sig till gymnasielärare i svenska och engelska och läste senare till 75 poäng i svenska som andraspråk och 5 poäng vuxenpedagogik. Att man som sfi-lärare ska ha behörighet tycker hon absolut är viktigt.

– Men jag vet inte om just svenska som andraspråk är det viktigaste, den vanliga svenskan jag läst har hjälpt mig mer än att läsa svenska som andraspråk. Det är avgörande att man kan grammatiken, fonetiken och så vidare, säger hon.

Inger Lindberg, professor i tvåspråkighet med inriktning på andraspråksinlärning, är en av de drivande krafterna bakom den nya universitetsutbildningen för sfi-lärare som startar vid Stockholms universitet i höst. Hon menar att den nya utbildningen inte är någon garanti för att sfi kommer bli bättre, men det är i alla fall en bra förutsättning.

– De reformer som tidigare har genomförts för att förbättra sfi har inte främst gällt satsningar på kvalitet i undervisningen utan andra saker, säger hon, och nämner det nya förslaget om

sfi-bonus som exempel. Utbildningen kommer att vara tvärvetenskaplig, vilket innebär att studenterna inte bara får kunskaper om andraspråksutveckling och andraspråksanvändning utan även får lära sig om migrationsprocessen, invandrings- och minoritetspolitik, interkulturella möten, integration och diskriminering.

– Förändringarna som görs när det gäller sfi borde handla om utbildningens kvalitet, inget annat. Man ska erbjuda så många som möjligt bra utbildning på deras villkor, säger Inger Lindberg.

Om fyra och ett halvt år kommer den första kullen på cirka 60 lärare vara färdiga och ge sig ut i arbetslivet. De utgör dock bara en droppe i havet bland de 2 500 personer som idag tjänstgör som sfi-lärare.

Yuan Yuan Wu kom till Lund som utbytesstudent från Taiwan för fem år sedan. Här träffade hon sin nuvarande pojkvän och stannade kvar. I november för två år sedan började hon på sfi. Yuan Yuan Wu upplevde lektionerna som kaotiska, helt utan struktur.

– Det var som att läraren gjorde mer det hon kände för den dagen, säger hon.

Hon lärde sig nästan ingenting och tror själv att hon hade lärt sig bättre av att plugga själv. En dag frågade hon läraren vad hon hade för utbildning.

– Då berättade hon att hon läste till religionslärare, säger Yuan Yuan Wu.

För henne var lärarens behörighet, eller i det här fallet brist på behörighet, avgörande. Hon tyckte att undervisningen var så dålig att hon slutade efter fyra månader. Istället valde hon att läsa kurser i svenska på Folkuniversitetet i Lund, som inte är kopplat till sfi.

Enligt vår undersökning anser sex av tio av riksdagsledamöterna som svarat att sfi-lärare har lägre status än andra lärare. Alona Fradkina har själv aldrig upplevt att det skulle vara ett lågstatusyrke.

– Folk har snarare tyckt att det var coolt, kanske är det för att jag själv är invandrare och då är det något extra att jag är lärare i svenska, säger hon.

Men hon berättar att hon ofta har mötts av attityden ”det är väl mycket lättare än vanlig skola, ni har ju bara ett ämne, en grupp”. Det tror hon beror på okunskap, att folk inte förstår att det är ett tungt jobb.

– Antagligen för att vi har få grupper och att vi bara har vuxna elever. Jag håller inte alls med. I och med att vi bara undervisar vuxna har vi också bara vuxna problem. Man kan inte ringa hem till deras morsa liksom, säger hon.

Inger Lindberg säger att lärares status i Sverige generellt sett är låg, men att sfi-lärare ligger i botten. Hon menar delvis att det beror på den hårda och ofta orättvisa kritik sfi-utbildningen har fått i medierna.

– Sfi får på många sätt bära bördan av integrationens misslyckande, säger hon.

Gunilla Håkansson, sfi-rektor i i Malmö, håller med.

– Det har alltid varit tacksamt att slå på oss som arbetar med invandrare.

Hon berättar om när hon själv arbetade som sfi-lärare på ABF, på 1970- och 80-talen, och om hur hon ständigt fick försvara sitt arbete.

– Om jag hade haft en bandspelare med mig på middagarna då och spelat in alltså, vilka fördomar folk hade, alla hade synpunkter, säger hon.

Det slutade med att hon tröttnade på att försvara sig och slutade helt enkelt att berätta vad hon jobbade med.

Gunilla Håkansson tror inte att det skulle kunna förekomma lika många obehöriga lärare i annan vuxenutbildning, till exempel inom komvux. Den nya utbildningen tror hon är viktig för att höja sfi-lärares status.

– Man ska kunna säga: jag är sfi-lärare! Och man ska kunna utbilda vuxna, fortsätter hon.

Alona Fradkina berättar att svårigheterna med att undervisa inom sfi hänger ihop med elevernas livssituation i stort. Sfi-elever är en extremt heterogen grupp med vitt skilda bakgrunder.

– En av mina elever var professor i engelska i Irak. I början gick det bra men sen började han få flashbacks från kriget. Jag ser direkt på honom när han inte är okej och då får han gå ut från lektionen om han behöver.

Många traumatiserade personer kan ofta inte ta in någon information alls, de är helt blockerade, berättar Alona Fradkina. Hon tror att man lär sig mest om yrket när man arbetar praktiskt.

– Det viktigaste är nog att man är väldigt intresserad av språk, men bara för att man är behörig behöver man inte vara lämplig.

Men hon menar ändå att utbildningen, att man har den grunden att stå på, är nödvändig.

– Man kan inte bara gå på känslan, man behöver kunskap. För att kunna undervisa det enklaste måste man ha de djupaste kunskaperna själv, säger hon.

Ett utskällt problembarn

84 000 elever går den. 2 500 lärare arbetar i den varje dag. Ett nytt “motivationshöjande incitament” för 100 miljoner kronor om året ska få fler att klara den på kort tid. Svenska för invandrare fortsätter att vara föremål för nyckfulla politiska förslag.

Säg “svenska för invandrare” och mångas associationer går till lektioner på dagisnivå, bidragsfusk och kursböcker som är nedlåtande. Bläddrar man i tidningsarkiven blir åsiktsbilden tydlig: En allmän uppfattning om svenska för invandrare är, och har länge varit, att det är en ineffektiv skolform som på sina håll liknar förvaring. I debatten om sfi har flumskoleretoriken varit rådande långt innan Jan Björklund uppfann ordet.

Till skillnad från bristerna med den “vanliga” flumskolan – den de flesta i landet satt sin fot i – har bristerna med svenska för invandrare av medier liksom av politiker förklarats med lärarnas dåliga kompetens och elevernas ovilja att lära sig, snarare än politikernas oförmåga att fatta långsiktiga beslut.

Vår undersökning visar att fördomar kring svenska för invandrare får prägla hur utbildningen utformas. Förslagen om en ekonomisk bonus och tidsbegränsad sfi är solklara exempel på beslut som fattas utifrån antaganden och inte välgrundade fakta. Att påstå att sfi-elever inte är tillräckligt motiverade är bara en välformulerad variant av antagandet att alla invandrare är lata. Ändå är det just denna teori, att sfi-elever skulle anstränga sig hårdare om de fick pengar för besväret, som ligger till grund för ett beslut som väntas kosta 100 miljoner kronor per år.

Flera av uppfattningarna som visar sig vara utbredda hos riksdagsledamöterna har lite eller inget stöd i forskningen. Som den att invandrare kan lära sig svenska lika bra på jobbet som på sfi. Det håller sex av tio politiker med om – trots att forskning visar

att det språk man lär sig på arbetsplatser ofta är begränsat och bara kan utvecklas om man studerar svenska samtidigt.

I dagens politiska klimat verkar det vara viktigare att visa *att man gör något* – vad som helst – åt problembarnet sfi, och indirekt den knöliga integrationsfrågan, än att det man väljer att göra ger tänkt effekt. Ändå är riksdagsledamöterna överens: en bra sfi-undervisning är avgörande för en lyckad integration.

Den viktigaste slutsatsen av vårt arbete är att det finns en tydlig anledning till varför sfi ser ut som det gör idag – skolan har varit ständigt föremål för valfrieri och kortsiktiga politiska reformer. Att det till exempel saknats en riktig lärarutbildning för sfi-lärare i över fyrtio år är ett talande exempel på hur lågprioriterat sfi varit som skolform. Detta är sannolikt en konsekvens av att de som läser sfi är en i många avseenden förbisedd grupp människor, som saknar en stark röst i samhället och möts av mycket fördomar.

Ingrid Forsberg
Agnes Henriksson
Olivia Krantz
Moa Sandblad

METODRAPPORT

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund.....	2
Metod och Teori.....	3
Syfte och frågeställning.....	4
Material och metodanvändning	4
Källförteckning.....	10
Arbetsfördelning.....	13
Målgrupp.....	15
Bilaga: Enkäten	16
Bilaga: Enkät svar	18

Inledning

Sfi är en utbildningsform som fått utstå mycket kritik genom åren. När det skrivits om svenska för invandrare i medierna har det oftast varit snäva granskningar, som visat på ett specifikt missförhållande, till exempel SVT:s Uppdrag Granskning som visade att människor gick kvar i sfi bara för att få försörjning. Åsiktsdrivna, kritiska inlägg i debatten som Maciej Zarembas artikelserie *I väntan på Sverige* i Dagens Nyheter, där författaren försöker ta ett helhetsgrepp på integrationsproblematiken, har varit mer sällsynta.

I den politiska debatten har sfi beskrivits som en oseriös skolform som tar på tok för lång tid, har omotiverade elever, dåliga lärare och som dessutom är dåligt organiserad. Mycket av kritiken mot sfi har också gällt innehållet i kurslitteraturen som beskrivits som nedlåtande, förnedrande och politiskt färgad.

Men en mer heltäckande bild har saknats, en bild som inte bara pekar ut sfi som en verksamhet där problemen finns innanför väggarna – utan en bild som ger bakgrund till hur och varför sfi har utvecklats till att bli vad det är idag. Många av de vi pratat med under arbetets gång har uttryckt att de känner sig orättvist behandlade i medierna. De upplever att sfi blivit en slagpåse som ofta skildrats som ensam ansvarig för integrationens misslyckande i Sverige. De anser också att det som skrivs och sägs om sfi i den allmänna debatten ofta baseras på rena myter och antaganden. Det har helt enkelt funnits ett svart hål i medierapporteringen kring svenska för invandrare.

Sfi är en komplex skolform i ständig förändring. En av de stora utmaningarna är att eleverna har så vitt skilda bakgrunder när det kommer till utbildning, ursprung och livserfarenheter. Att kunna svenska är en avgörande faktor när det kommer till att integreras i det svenska samhället och arbetslivet. Här har kvaliteten på sfi en unik och avgörande roll, då det ofta är den första kontakten med det svenska språket och det svenska samhället för personer som just kommit till Sverige. Sedan man började bedriva sfi-undervisning i Sverige 1965 har verksamheten förändrats kontinuerligt. Någon utvärdering av sfi eller av hur sfi-elever klarar sig på arbetsmarknaden har dock aldrig gjorts. Reformerna är således inte baserade på kunskap som kommer av erfarenhet utan snarare på ett utslag av politisk populism.

I detta nu är det en hel del stora reformer på gång som rör sfi. Bland annat förslaget om ekonomisk bonus och tidsbegränsad utbildning, båda bra exempel på reformer som inte är baserade på vetenskapligt underbyggd kunskap eller erfarenhet.

Vi vill med vårt examensarbete visa på en mer nyanserad bild av svenska för invandrare. Vi vill också visa att det trånga synsätt som finns kring sfi påverkar de politiska beslut som fattas. I vårt arbete visar vi hur lite politiker egentligen vet om sfi och hur många av myterna de har gått på. Samtidigt slår vi hål på myterna och avslöjar en del av de fördomar som florerar kring sfi.

Bakgrund

Maciej Zaremba:

Våren 2009, mellan den första (1:a) och femtonde (15:e) mars publicerade Dagens Nyheter en artikelserie om sex artiklar skrivna av journalisten Maciej Zaremba. Artikelserien hade namnet "I väntan på Sverige". Artiklarna, som förutom sfi berör integration, folkhemmet, rasism och flyktingmottagande, är skrivna på ett betraktande sätt, typiskt för Zaremba. Artiklarna är inte granskningar, inte heller krönikor, utan de rör sig någonstans i gränslandet. De är starkt åsiktsdrivna och den journalistiska metoden är ett stort antal intervjuer.

Uppdrag Granskning:

SVT-programmet Uppdrag Granskning sände i september 2007 en reportage – Sfi - Sveriges farstu – som handlar om hur sfi-elever fuskar för att få bidrag. Journalisten som gjorde reportaget heter Lina Makboul. Reportaget bygger på ett tips redaktionen har fått och består av en enkät som gått ut till landets kommuner, samt anonyma intervjuer med sfi-elever som fuskar.

I nyhetsrapportering förekommer sfi titt som tätt. Det är inte ett obevakat område. Artiklar och inslag handlar ofta om en ny och annorlunda typ av pedagogik (undervisning i cykling till exempel), personporträtt på elever eller pengar som tilldelas sfi. Man hittar också en hel del debattinlägg om sfi. Däremot inga fler granskningar eller längre artiklar som tar upp sfi som huvudämne.

Metod och Teori

Fas 1. Vild research

Vår huvudsakliga metod i den första researchfasen var bakgrundsintervjun. Vi läste också in oss på ämnet (i den här fasen var vi inte på det klara med mer än att ämnet var "sfi"). Genom att läsa myndighetsrapporter, utvärderingar, artiklar och uppsatser försökte vi skapa oss en bild av utbildningen och vad som var det mest intressanta med den.

Efter en tids läsning blev det tydligt vilka personer inom framför allt forskarsverige som är viktiga namn när det gäller svenska för invandrare. Vi ringde och pratade med, och träffade, alla möjliga personer som vet/kan/jobbar med/har mycket åsikter om sfi, eller som har erfarenhet av att gå utbildningen och frågade dem vad som skulle kunna vara intressant att titta på.

Fas 2. Vi prövar oss fram

En av våra första idéer var att följa ett antal sfi-elever och utifrån deras erfarenheter och upplevelser av sfi beskriva hur det har påverkat deras förutsättningar att integreras i det svenska samhället och arbetslivet. Men vi kom inte på något bra sätt att genomföra en egen undersökning med den ingången. Vi fortsatte spåna, prata och fiska efter idéer som skulle kunna ha en undersökning som grund.

Länge ville vi också skriva om problemet med upphandling av sfi-utbildning, och hur det har påverkat kvaliteten på utbildningen. Vi fick ett tips av en sfi-lärare som menade att upphandlingen bland annat leder till att man praktiserar lärarlösa lektioner och använder sig av standardiserade lektioner, för att minska kostnaderna. Vi fick många indikationer från olika håll på att upphandlingen har påverkat utbildningens kvalitet negativt. Men efter att ha spånat både inom gruppen och med personer som var insatta i ämnet kom vi fram till att det visserligen var ett intressant ämne som ingen har tittat på, men att det var nästan omöjligt att mäta hur upphandlingen påverkat utbildningens kvalitet. Dessutom frågade vi oss om det var ett ämne som var möjligt att göra spännande rent journalistiskt.

Ett tag riktade vi in oss på lärarnas kompetens, som ser väldigt olika ut på olika håll. Det faktum att lärare och lärarkompetensen ofta få klä skott för att en utbildning är misslyckad, gjorde att vi valde bort att rikta in oss på det. Den ingång vi hade till ämnet kändes både tröttsam, orättvis och tråkig. Dessutom höll den inte för ett examensarbete, tyckte vi.

Fas 3. Genombrottet

Ett genombrott kom när Olivia pratade med Karin Sandwall, som forskar om sfi på Göteborgs Universitet. Hon tyckte att man borde titta på de föreställningar och myter som, ansåg hon, präglar debatten om sfi och slå hål på dem. Så föddes idén till vårt examensarbete.

Vi hade snart spånat fram ett artikelupplägg om tre artiklar. Arbetet med att intervjua elever och lärare fortsatte. Vad arbetet än skulle komma att utmynna i, kändes det viktigt att ha:

1. En stenhård kärna av fakta
2. En verklighetsbild av det vi faktiskt skulle skriva om.

Vi började arbetet med att utforma en enkät. Enkäten skickades till riksdagsledamöter för att ta reda på vad beslutsfattarna tror och antar om sfi.

Vi valde att skicka enkäten med mejl för att vi trodde att det skulle ge den högsta möjliga svarsfrekvensen. Vi tog hjälp av två forskare på MKV, Ingela Wadbring och Ulrika Andersson, när vi utformade enkäten. Vår undersökningsmetod blev en kvantitativ undersökning med kvalitativa inslag. Valet av kvantitativ metod kändes självklart eftersom vi ville få fram mätbara tendenser som lämnar litet utrymme för feltolkning. Förutom de påståenden vi listar i enkäten ger vi också respondenterna möjlighet att formulera sig kring två öppna frågor i slutet av enkäten.

Fas 5. Djupintervjuer och analys av enkätresultat

Under tiden enkäten var ute gjorde vi djupintervjuer med elever och lärare som skulle komma att bli viktiga personer i våra texter. Vi lade väldigt mycket tid på att försöka belägga eller avfärda påståendena i enkäten, ett tidsödande arbete som vi såhär i efterhand känner att vi hade kunnat lägga upp på ett annat sätt.

När enkättiden var slut diskuterade vi i gruppen vilka resultat vi tyckte var viktigast och valde ut vad som skulle presenteras i artikeln.

Fas 6. Produktion

Vi bestämde oss för artikelupplägg och delade upp ansvaret för de fyra huvudartiklarna. Därefter började skrivandet av texterna. Härifrån kunde vi arbeta ganska självständigt, men gav kontinuerligt feedback och textkritik på varandras artiklar. Fördelningen såg ut på följande vis:

Texterna om sfi-bonusen skrevs av Olivia
Texten som redovisar undersökningen skrevs av Ingrid
Texten om sfi:s historia skrevs av Agnes
Texten om lärarna skrevs av Moa

Journalistiskt perspektiv

För att visa en så oberoende och sanningsenlig bild utav verkligheten och sfi som möjligt var vi noga med att inte låta våra egna åsikter och politiska övertygelser prägla vårt arbete och förhålla oss öppna till alla sidors argument. Men desto mer vi pratade med människor ställde vi oss frågande till de politiska reformer som rör sfi. Hur kan man driva igenom ett förslag som ingen, utom den egna partilinjen, tycker är positivt?

Vi hade också som ambition att visa en så varierad bild av svenska för invandrare som möjligt, och framförallt när det gäller vilka som läser sfi. Så här i efterhand inser vi omöjligheten i att skildra alla de olika sorters elever som går sfi. I vårt arbete möter man en mängd olika elever med olika erfarenheter och bakgrunder, men i slutändan kan de bara representera sig själva. Vi hoppas att det är den insikten man får när man läser våra texter, att det finns flera olika anledningar till varför man klarar eller inte klarar sfi.

Syfte och frågeställning

Syftet med vårt examensarbete är att ge en mer nyanserad bild av svenska för invandrare, och undersöka vilka attityder till utbildningen som finns bland riksdagsledamöter. Vi har frågat oss om sfi verkligen förtjänar den kritik som utbildningen fått utstå under de fyrtio år den funnits eller om det är dags att skriva om historien.

Med vår artikelserie vill vi visa hur lite politiker vet om sfi och hur många av myterna de har gått på. Samtidigt slår vi med hjälp av forskning hål på myterna och visar på vilka fördomar som finns kring sfi.

Frågeställningar:

Vilka antaganden om sfi har gjorts till sanningar?
Har politikerna gått på myten om sfi?
Vilken betydelse har dessa antaganden för de politiska beslut som tas om sfi?
Vilka förutsättningar har eleverna att leva upp till samhällets krav?

Material och metodanvändning

Metod: Enkät

Vi valde att skicka enkäten till riksdagsledamöter eftersom det är de som röstar igenom de politiska beslut som rör sfi. De är också en väl avgränsad grupp, vilket gör undersökningen tydlig.

Vi lade mycket tid på att formulera våra enkätfrågor. Genom att identifiera ett antal antaganden om sfi som förekommit flitigt i medierna och/eller legat till grund för viktiga beslut om sfi fick vi underlag till vår enkät.

För att komma fram till de vanligaste antagandena kring sfi använde vi oss av vår omfattande grundresearch. Påståendena om till exempel upphandling och lärarnas utbildning och status kunde vi lokalisera med hjälp av den. Argumentet bakom sfi-bonusen, att den ska fungera som en motivationshöjande morot, fick ligga till grund för påståendena om sfi-elevs motivation. Med de påståenden som rör arbete och integration ville vi ta reda på vilka uppfattningar som ligger till grund för den politiska arbetslinjen, att sfi-elever ska ut i jobb så snabbt som möjligt.

Vi gjorde om antagandena till påståenden och kategoriserade dem i sju grupper. Efter tips och synpunkter från medieforskaren Ingela Wadbring inledde vi varje frågegrupp med en kort text, för att "hålla respondenten i handen" och hålla intresset uppe.

Vi diskuterade och funderade mycket på hur vi skulle formulera inledningstexterna för varje ny frågegrupp, eftersom vi inte ville "ge bort för mycket info". Om vi skrev om sfi-bonusen i en inledande text, fanns risken att vi styrde in respondenternas tankar på den när vi ville fråga om de antaganden som vi anser ligger till grund för förslaget. Till exempel att sfi-elever i allmänhet är omotiverade. Vi tror att vi till slut skrev lagom neutrala inledningstexter.

Vi gick också igenom alla påståenden och formulerade dem så att det blev ungefär lika många positivt som negativt laddade formuleringar. Det innebar att vi fick vända på formuleringen i vissa påståenden, för att helhetsintrycket skulle bli så neutralt som möjligt. Detta för att undvika att vår enkät upplevs som vinklad av respondenten.

Svarsalternativen funderade vi också på, slutligen kom det att se ut på följande vis: *Stämmer helt, stämmer delvis, stämmer knappast, stämmer inte alls* samt *ingen åsikt*. Från början tänkte vi ha fem svarsalternativ och "ingen åsikt" som ett sjätte vid sidan av. Men till slut bestämde vi oss för att det räcker med fyra svarsalternativ och ett femte "ingen åsikt", eftersom det i praktiken får samma innebörd som ett "mittenalternativ".

Vi bestämde oss för två öppna frågor: "Vad tycker du kännetecknar en bra sfi-utbildning?", och "Har du några synpunkter på enkäten". Detta genererade intressanta kommentarer från riksdagsledamöterna, som vi sedan kunde använda som illustrationer i vår artikel. Anledningen till att vi inte valde fler var dels för att vi inte ville göra en för lång enkät, dels för att vi var osäkra på hur vi skulle sammanställa och värdera svaren.

Vi lade mycket energi på att formulera ett bra följebrev. För att få så hög svarsfrekvens som möjligt och för att visa att det är en viktig fråga tog vi med siffror på hur många som berörs av sfi-undervisning och hur mycket pengar det kostar. Vidare tryckte vi lite extra på det faktum att vi är journaliststudenter, och att övrig media inte skött sitt uppdrag när det kommer till den här frågan tillräckligt bra, för att motivera respondenterna att svara. Är det så att de har dåliga erfarenheter från media kan vi komma undan genom att påpeka att vi kommer från ett annat håll. Vi underströk också att det är av stor vikt att svara på enkäten individuellt, för att minska risken för standardsvar. En annan sak vi underströk var att det rör sig om attitydfrågor och inte kunskapsfrågor, dels för att vi var ute efter spontana svar, dels för att respondenterna inte ska känna sig dumma när de svarar på enkäten.

Efter möte med Ingela Wadbring fick vi tipset att inleda enkäten med "Hur väl insatt är du i sfi?", vilket vi också gjorde. Förutom att frågan är intressant i sig, så kan det också ha en "psykologisk effekt" på respondenten. Är det så att man har begränsad kunskap om svenska för invandrare känner man sig kanske bättre till mods om man fått uppges det innan man svarar på resten av frågorna.

Vi fick också feedback på enkäten av medieforskaren Ulrika Andersson innan vi skickade ut den. När vi gjort den i enkätprogrammet testade vi den även på 8 klasskompisar, som fick komma med synpunkter. Eftersom några av dem nämnde att flera frågor kändes mer som kunskapsfrågor än attitydfrågor formulerade vi om lite. Vi la till "Min uppfattning är att...", eller "Jag tror att..." i början av vissa frågor, för att det skulle bli extra tydligt att det är attityder det handlar om, och inte någon typ av kunskapstest.

Vi använde oss av enkätverktyget Websurvey och mailade ut enkäten. Kontinuerligt skickade vi ut påminnelser via mail.

När tiden gått ut var det fortfarande bara knappt 40 procent av ledamöterna som svarat, vilket självklart var ett problem. Vi började därför ringa runt till de som inte svarat. Vi påminde dem om enkäten, och vissa svar tog vi upp direkt via telefon. Detta arbete resulterade i att vi efter en och en halv dag kommit upp i en svarsfrekvens på 50 procent.

En slutsats man kan dra av detta är att vi borde ha börjat ringa runt ännu tidigare. Nu fick vi förlänga enkättiden för att kunna samla in tillräckligt många svar, vilket drog ut på tiden. Ringandet sinkade också arbetet med våra artiklar något.

Svarsfrekvensen på enkäten är avgörande för hur mycket slutsatser man ska kunna dra av resultatet. I samråd med vår handledare bestämde vi oss för att en svarsfrekvens under 50 procent inte var acceptabel för att kunna säga något om resultatet.

I slutändan blev svarsfrekvensen nästan exakt femtio procent. Vi var ju tvungna att ringa runt till ledamöterna och påminna för att få in tillräckligt många svar, det hela drog ut på tiden, och vi bestämde oss för att nöja oss när vi väl hade fått femtio procent. Hade vi lagt en dag till på att ringa runt hade vi sannolikt samlat in fler svar, men vår bedömning var att det inte skulle höja svarsfrekvensen tillräckligt mycket för att motivera att lägga så mycket tid på det.

Vi är medvetna om att femtio procent är en ganska låg svarsfrekvens. Vår uppfattning är att det ändå är väsentligt att få veta vad hälften av de folkvalda politiker som röstar igenom beslut kring sfi har för uppfattningar om utbildningen. Vi är införstådda med att våra resultat inte kan tala för alla riksdagsledamöter, men menar ändå att de kan ge en fingervisning om vilka uppfattningar politiker har om sfi. Så länge vi är tydliga med att redovisa vår svarsfrekvens i texten ser vi inte detta som ett problem.

Vi har räknat ut hur partifördelningen ser ut bland respondenterna jämfört med hur det ser ut i riksdagen:

Procentandel i Riksdagen:	Procentandel i Undersökningen:
S: 37, 2 %	28, 6 %
M: 27, 8 %	26, 9 %
C: 8, 3 %	8, 6 %
Fp: 8, 0 %	10, 3 %
Kd: 6, 87 %	7, 4 %
V: 6, 3 %	10, 3 %
Mp: 5, 44 %	8 %

Fördelningen är alltså inte riktigt likadan i undersökningen som i riksdagen, men vi menar att det inte är så viktigt i det här sammanhanget. I vår undersökning är inte det intressanta hur respondenterna svarar utifrån partitillhörighet, utan utifrån att de tillhör gruppen "riksdagsledamöter". Därför har vi inte heller poängterat detta i anslutning till artikeln.

När vi redovisar resultaten i artikeln har vi bakat ihop svarsalternativen *stämmer helt* med *stämmer delvis*, och *stämmer knappast* med *stämmer inte alls*. Detta för att få ett tydligare resultat att redovisa, och undvika att det blir för rörigt. Vi har också beskrivit detta i vår faktaruta.

Vi är införstådda med att detta kan ge upphov till ifrågasättande av våra resultat. Vår uppfattning är dock att detta ofta förekommer när man redovisar statistik i journalistiska produktioner.

Hela enkäten och samtliga svar finns bifogade i bilaga.

Metod: Faktakoll genom research och samtal

Nu hade vi utformat våra 22 påståenden som vi delade upp mellan oss för grundlig granskning. Målet var att ta reda på om det fanns statistik eller andra källor som kunde styrka antagandet – eller om påståendet kanske inte alls går att belägga. Fokus i vårt arbete blev att systematiskt undersöka dessa uppfattningar med hjälp av rapporter, statistik och samtal med forskare.

Under två veckor arbetade vi med faktakollen parallellt med intervjuer. Inledningsvis tänkte vi att skulle göra en grundlig faktakoll av samtliga påståenden för att sen kunna ställa det emot enkätresultaten. Men efterhand blev det tydligt att det skulle bli en klumpig redovisningsform, bland annat därför att flera av påståendena inte går att finna entydiga svar på, men också för att vissa påståenden inte gav några tydliga resultat. En punktlista med samtliga påståenden samt enkätsvar hade blivit en lamare presentation och inte resulterat i en läsvärd journalistisk produkt.

Metod: Intervjuer

Till en början intervjuade vi sfi-elever förutsättningslöst. Tanken då var att elevintervjuerna skulle bli porträtt som skulle utgöra en egen del av artikelserien, för att gestalta den problematik kring sfi som vi tar upp i andra artiklar. Med en stor mängd porträtt ville vi också visa på den komplexa elevgrupp som dessa elever utgör. Men en bit in i arbetet så bestämde vi oss för att skippa den idén och istället använda oss av våra intervjupersoner direkt i de långa artiklarna.

Som i alla journalistiska processer var vi tvungna att göra ett urval. De personer som bäst kunde gestalta det vi ville förmedla i våra artiklar kom med, medan några sållades bort. Sådär i efterhand har vi insett att det har resulterat i fler manliga än kvinnliga sfi-elever i våra texter, vilket givetvis är olyckligt. En kvinna som Olivia intervjuade på Sveas i Göteborg hade vi gärna velat ha med i texten om bonusen, men eftersom hon själv inte ville medverka med namn valde vi bort henne till förmån för Ahmad Kader. I slutprodukten uttalar sig 10 män och 16 kvinnor. Men bland de elever som vi citerar ser fördelningen annorlunda ut. Sju elever är män och fyra är kvinnor. Detta trots att vi intervjuat tre kvinnliga elever som inte är med i artiklarna. Vår bedömning var att urvalet av personer i texterna snarare måste baseras på vad personen har att tillföra texten än efter kön. Vi kom fram till att en jämnare könsfördelning utifrån de case vi hade skulle ge en mycket sämre journalistisk slutprodukt.

Disposition

Allt eftersom vi läste på och pratade med insatta människor fick vi en tydligare bild av vad vi ville fokusera på.

Så småningom började en idé om vilka artiklar vi ville skriva utkristallisera sig. Det kom dels genom att vi gjorde många researchintervjuer och fick mycket input den vägen, men det var också när vi arbetade med att belägga våra påståenden som vi upptäckte vad vi tyckte var intressant. Vi kom fram till att vi skulle skriva fyra huvudartiklar:

Historisk artikel:

Vi insåg att vi ville berätta sfi:s historia sedan det startade på 60-talet, för att beskriva hur sfi har förändrats i takt med invandringen och invandringspolitiken. Artikeln ska också ge en bakgrund till de beslut som fattas idag. Den här artikeln bestämde vi oss för att skriva redan i ett tidigt stadium. Tanken var ända från början att vi ville gestalta de olika tidsepokerna med bra intervjupersoner.

Ett stort problem var att hitta intervjupersoner, särskilt från 60- och 70-talet. Agnes letade i Olofström – en liten ort i Blekinge där Volvofabriken var en stor arbetsgivare då och som kunde tjäna som ett bra exempel på arbetskraftsinvandringen. En person på ABF i Olofström gjorde att Agnes fick kontakt med två kvinnor som haft sfi-elever på den tiden. Men ingen av dem ville ställa upp och berätta hur det var – de menade att det var så långesedan och att de hade glömt mycket. Därmed "kallnade" Olofström-spåret avsevärt och Agnes började leta personer i Göteborg och Malmö. Metoderna var flera: fråga runt, skicka ut förfrågningar på Facebook, ringa fackförbund, invandrar- och pensionärsföreningar ... Samt att knacka dörr.

Efter att vi installerat oss i Hammarkullen bestämde vi oss för att snacka runt. I butikerna kring Hammarkulletorget frågade vi runt efter någon som kände någon som gått sfi på 60- och 70-talet. Vi fick inget napp men lämnade våra nummer. Vi blev tipsade om att gå in på äldreboendet bredvid, Hammarhus. På dagverksamheten frågade vi en samling glada tanter som efter ett snabbt rådslag gav oss namnet på fyra personer som arbetade på de olika avdelningarna på äldreboendet. Vi betade av väningsplan efter väningsplan och hade på en kvart vaskat fram två potentiella intervjupersoner, varav en av dem var José Madera som sedan var med i artikeln. Där har vi en konkret fördel med att sitta i Hammarkullen och skriva och inte på JMG: intervjupersoner som vi letat efter med ljus och lykta i flera veckor, fanns plötsligt tillgängliga fem minuter från kontoret. Förutom José hittade vi de före detta sfi-eleverna genom kompisar och föreningar.

Det kändes också viktigt att ha med dels en person som varit med och fattat beslut om sfi, dels några lärare. Det var lätt att hitta lärare som varit aktiva länge och som kunde ge en bild sfi genom åren. Efter att ha surfat på måfå och kollat vilka personer som suttit i vilka regeringar, och på vilka poster, kontaktade Agnes Anita Gradin, som var invandrarminister 1982-86. Ingrid – som hade ärenden i Stockholm – intervjuade. Jasenko Selimovic är en halvkänd person som både har personliga erfarenheter av och åsikter om sfi. Dessutom kan han komma att bli en beslutsfattare efter valet. Moa kontaktade honom, Ingrid intervjuade.

För att få faktaskelettet till artikeln har Agnes läst i en SOU från 1981 som utvärderar sfi-verksamheten fram tills dess, samt i en rapport Skolverket skrev 1997.

Sfi-bonusen och verkligheten:

Att lyfta fram de kritiserade förslag till reformer som är aktuella just nu tyckte vi var viktigt, då de också verkar grunda sig på fördomar och föreställningar snarare än på vetenskapligt understödda fakta. Vi valde att fokusera på bonusen eftersom den är så kritiserad – samtliga av de forskare, lärare, rektorer och andra verksamma inom sfi vi pratat med har varit negativt inställda till den. I propositionen kan man också läsa att många av remissinstanserna är starkt kritiska. Vi kunde också koppla bonusen till våra påstående kring sfi-elevens motivation i enkäten.

Samtidigt ville vi ha en koppling till verkligheten – hur är det att läsa på sfi idag? Vad tycker eleverna om förslaget om en bonus och vad tycker de om sin utbildning? Från början var det tänkt att detta skulle bli en lång artikel som bakade in både ”verkligheten i klassrummet”, elevernas syn på saken, problematiken kring bonusen, de kritiska rösterna samt ett ansvarsutkrävande. Men efter att ha börjat skriva på huvudartikeln kände vi att alla turer kring bonusen stoppade upp texten och att det blev för många ingångar i samma artikel. Istället lade vi lite fakta om bonusen i den långa artikeln och lät den kompletteras med en mer renodlad nyhetstext om bonusen och politikernas syn. Sånär i efterhand blev det nog tydligare och lättare att ta till sig på det viset.

Intervjupersonerna i den längre texten var inte så svåra att lokalisera. Efter att Olivia och Agnes hade besökt Fredrik Harstad på ABF första gången hörde vi av oss till Nadja Vasic, som är praktikcoach på ABF. Tanken var då fortfarande att vi ville ha flera personporträtt och vi kontaktade henne för att få tag på elever som gjorde praktik. Genom henne fick vi kontakt med Simona Parente, Francesca Nardi och Mario Pedro Manuel. Vi intervjuade alla men hade bara med Mario i sluttexten.

För att visa på problematiken kring bonusen – den grupp som missgynnas – ville vi tala med någon som kommit till Sverige som analfabet och som lärt sig svenska här. Olivia kontaktade Sveas i Göteborg och fick efter några telefonsamtal kontaktpuppgifterna till Lars Lindqvist, lärare på skolan, som ”visste en kille som gillade att prata”. Vid ett besök på skolan fick vi först intervjua en kvinna som sedan, efter intervjun, uppgav att hon inte ville att hennes namn skulle figurera någonstans. Sedan träffade vi Ahmad Kader, som var en tacksam intervjuperson. Han fick utgöra den bärande delen i berättelsen. Vi besökte också hans praktikplats, en pizzeria i Lövgärdet, för att få mer ”kött och blod” till texten.

Den korta nyhetstexten var också den text som skulle innehålla ansvarsutkrävandet. Här fanns bara ett alternativ: Nyamko Sabuni, integrations- och jämställdhetsminister, som lagt fram propositionen om bonusen. Efter upprepade påtryckningar på hennes presstalesman fick vi till slut ett odiskutabelt nej. När vi undrade om det inte låg i Sabunis intresse att försvara ett förslag som får hård kritik från alla vi talat med fick vi inget svar. Istället vände vi oss till Sabunis politiskt sakkunniga, Catharina Bildt.

Vi misstänkte att det skulle bli såhär, och förstår att det är svårare att komma igenom när man är student från JMG än när man ringer från DN. Men det är ändå märkligt att våra folkvalda är så otillgängliga, och att presstalesmän har utvecklats till en ny sorts gatekeepers, som avgör vilka som släpps igenom och inte.

Lärare/lärarytbildning:

Att kasta ljus på de obehöriga lärarna och den nya lärarytbildningen kändes också relevant, eftersom lärarytbehörighet i den svenska skolan varit på tapeten i den offentliga debatten på senare år. Först fyrtio år efter det att sfi-utbildningen föddes startar en sfi-lärarytutbildning. Även här hade vi flera påstående i enkäten att belysa problematiken med.

Under vår inledande research började vi intressera oss för sfi-lärarytarnas situation. Att det inte fanns en utbildning på universitetet och att deras status var låg. Vi såg att deras arbetsförhållanden är extrema, dels för att de arbetar i en skolform som det inte satsas på, samtidigt som man kräver bättre resultat och högre kvalitet. Och dels för att de arbetar med extremt heterogena elevgrupper, ofta med människor som har med sig ett tungt bagage. Man förväntas inte heller bara utbilda i språk utan samtidigt har man ett slags, ottydligt definierat, ansvar för integrationen.

Artikeln spände till en början över både sfi-läraryts arbetssituation och vad den beror på, den nya utbildningen och varför den kommer först nu, upphandlingens effekter på sfi-lärarytarnas situation, osäkerheten kring vad som är behörighet när det inte finns en examen att ta, samt lönestatistiken. Men dels för att viss statistik var svår att få fram och dels för att renodla och korta ner så landade fokus i artikeln på den nya utbildningen och på sfi-läraryts låga status. Lönestatistik endast för sfi-läraryt är svårt att få fram, vi har inte lyckats; varken SCB, SKL, Lärarytförbundet eller Skolverket kunde plocka fram det. De har alla hänvisat vidare

till varandra, och till slut gav vi upp eftersom det inte heller var en bärande del i vårt arbete- att titta på löner. Man kan anta att många sfi-lärare har i genomsnitt lägre lön, då behörighetsgraden är så låg.

Moa ville egentligen också ha med en röst från facket kring hur de jobbar med att höja sfi-lärares status men vi bestämde oss för att artikeln snarare behövde kortas och renodlas och att ännu fler röster skulle göra det riktigt.

Moa har intervjuat rektorer, forskare, de som startat upp den nya sfi-läraryrket, sfi-lärare och sfi-elever för att få så många röster och perspektiv som möjligt. Hon har också tagit del av statistik gällande lärares behörighet, rapporter/utredningar om vilken effekt behörighet har på elevers resultat och resonemang kring huruvida det är viktigt med en samlad behörighet. Hon har också hela tiden förhållit sig till resultaten från vår undersökning som rör lärare och deras status, kompetens och behörighet.

Det kändes viktigt att lärartidningen reflekterade över lärarnas situation utan att hänga ut dem, vi ville ge en bild av att de arbetar i motvind och att de haft stora krav på sig att arbeta snabbare och effektivare, men att problematiken inte ligger hos lärarkåren som grupp utan att det snarare är brist på ordentlig utbildning och insikt i komplexiteten kring deras arbete som saknats.

Undersökningen:

Vi ville självklart också redovisa resultaten av vår undersökning i förhållande till vad vi kom fram till när vi kontrollerade påståendena. Vi började med att analysera enkätsvaren. I enkätprogrammet Web survey kan man lätt få fram stapeldiagram, där man kan se hur respondenterna svarat på varje fråga. Men vi ville koka ner det hela lite mer, och baka ihop de två "positiva" svarsalternativen samt de två "negativa" svarsalternativen. Ingrid satte sig in i statistikprogrammet SPSS, och efter mycket om och men lyckades hon ta fram nya stapeldiagram där det var högst tre staplar i varje diagram (det tredje var alternativet "ingen åsikt"). Vi satte upp alla diagram på väggen i vårt kontor för att få en bra överblick över resultatet. Vi valde sedan att fokusera på det som stack ut mest i kontrast till hur det ser ut i verkligheten. Det vill säga där det var tydligt att det fanns en motsättning mellan svaren och de fakta som finns.

Till en början hade vi tänkt att vi skulle ställa enkätresultaten mot de fakta vi researchat fram om varje påstående. Men det kändes allt mer som en akademisk text istället för en journalistisk. Istället bestämde vi oss för att vi behövde någon expert som kunde kommentera vad som var uppseendeväckande, mest intressant och stämde minst överens med verkligheten. Ingrid intervjuade därför doktoranden Karin Sandwall, som forskar om sfi på Göteborgs Universitet, tidigare arbetat som sfi-lärare samt jobbat som utredare för olika myndigheter. Hon intervjuade också Inga-Lena Rydén som är föreståndare för Nationellt centrum för svenska som andraspråk vid Stockholms Universitet - ett nationellt resurs- och utvecklingscentrum på uppdrag av regeringen. Utifrån deras kommentarer skrev Ingrid sedan en text som utgår från ett antal av de påståenden som ingick i enkäten. Hon förhåll sig också till statistik, rapporter och forskningsresultat som vi fått fram genom vår research.

Det var svårt med avvägningen vad det gäller att hänvisa till sådana fakta och statistik som vi kommit fram till genom vår research, kontra att främst bygga artikeln på att redovisa enkätresultaten och låta några experter kommentera det. Det fanns hela tiden en risk att texten blev för akademisk, samtidigt som vi inte ville förkasta all den tunga fakta vår research resulterat i. Efter många omarbetningar, och omflyttningar i texten, tror vi dock att vi lyckades med en bra avvägning.

Diagrammen som var gjorda i SPSS visade sig inte fungera särskilt bra att infoga i word-dokument och inte heller i redigeringsprogrammet Indesign. Mycket tid gick åt för att komma fram till ett bra sätt att göra diagram som funkade. Till slut skapade hon diagrammen själv i Adobe Illustrator, vilket också tog lång tid eftersom hon aldrig använt programmet förut.

Slutsats: Det tar lång tid att sätta sig in i datorprogram man aldrig har använt förut, och det mesta var i onödan eftersom vi i slutändan kunde skapa diagrammen själva i Illustrator. Vi överskattade nog vikten av att använda ett riktigt statistikprogram, när våra resultat egentligen var så enkla att vi kunde skapa diagrammen själva och bara föra in datavärdena.

Det här var en text som omarbetades många gånger. Det är på ett sätt vår viktigaste text, eftersom det är den som handlar om vår unika, systematiska undersökning. Samtidigt är det den text som kanske är minst tacksam att skriva, eftersom det inte finns några scener och inte särskilt mycket "kött och blod". Det var en utmaning att göra den till en läsvärd journalistisk produkt.

När huvudtexten där undersökningens resultat redovisas och kommenteras var färdig, insåg vi dock att det fattades en väsentlig del - nämligen att inga riksdagsledamöter fick bemöta den kritik som framförs mot dem. Agnes tog tag i detta, och ringde runt till ett antal riksdagsledamöter, främst från utbildningsutskottet samt arbetsmarknadsutskottet, som är de utskott som främst arbetar med frågor som har med sfi att göra. Det

resulterade i en artikel där tre riksdagsledamöter får kommentera kritiken, men också stå till svars för resultaten i enkäten till viss del.

Källkritik

I början jobbade vi förutsättningslöst och träffade folk utan att riktigt veta varför vi ville träffa dem, eller om de ens skulle vara med i någon artikel. Det kan ses som ett problem eftersom de intervjuerna inte blev lika tillspetsade gällande vilka frågor vi ställde och följaktligen de svar som vi fick. Men det kan också ses som en styrka att vi pratat med så många människor - vi har ramlat över en hel del tankar, idéer och åsikter som vi kanske inte visste att vi letade efter. Det har gjort att vi har skapat oss en uppfattning om det vi skriver om som vi inte hade kunnat läsa oss till.

Vi har intervjuat politiker, sfi-elever, före detta sfi-elever, lärare på kommunala och externa sfi-utbildningar, forskare, fackförbund, statliga tjänstemän och före detta politiker. Detta för att ge en så hel/sann bild som möjligt.

När vi har intervjuat sfi-eleverna har det varit svårt att veta hur representativa de är. Dels för att ingen kan vara en representativ sfi-elev, det är en extremt heterogen grupp med människor som har helt olika bakgrund. Och dels för att vi ofta fått kontakt med dem genom lärare på sfi, som kanske till exempel valt ut "duktiga" elever, som inte har så mycket negativt att säga. Trots det känner vi att vi har fått en varierad bild av hur verkligheten för en sfi-elev kan se ut.

Källförteckning

Muntliga källor, citerade:

- Andrén, Gunnar (*fp*) riksdagsledamot (intervju 17/5)
- Astudillo, Luciano (*s*) riksdagsledamot, arbetsmarknadsutskottet (intervju 10/5)
- Bildt, Catharina *politiskt sakkunnig hos Nyamko Sabuni* (intervju 10/5)
- Carpenter, Philip *före detta sfi-elev* (intervju 29/4)
- Dinamarca, Rossana (*v*) riksdagsledamot (intervju 17/5)
- Elmi Farah, Roda *sfi-elev på Lernia i Malmö* (intervju 15/4)
- Fallahian, Shahla *före detta sfi-elev* (intervju 5/5)
- Foufas, Dimitrious *före detta sfi-elev* (intervju 7/5)
- Fradkina, Alona *sfi-lärare, Folkuniversitetet, Malmö* (intervju 16/4)
- Gradin, Anita *invandrar- och jämställdhetsminister 1982 - 1986*. (intervju 14/4)
- Harstad, Fredrik *pedagogisk utvecklingsledare ABF, Göteborg* (intervju 31/3)
- Håkansson, Gunilla *rektor på sfi i Malmö*, (intervju 26/3)
- Johansson, Elna *rektor för vuxenutbildningen och därmed också sfi i Trelleborg* (intervju)
- Johansson, Helen *institutionen för svenska språket, Göteborgs Universitet. Har tidigare jobbat på Vuxenutbildningsförvaltningen i Göteborg och som sfi-lärare*, (intervju 26/3)
- Kader, Ahmad *sfi-elev på Svenska för alla i Göteborg*, (intervju 26/4 samt 4/5)
- Lindberg, Inger *professor i Svenska som andraspråk vid Stockholms Universitet* (intervju 29/4 samt 15/4)
- Linder, Margareta *rektor Komvux Södervärns sfi i Malmö* (intervju 9/4)
- Lindqvist, Lars *lärare i Svenska för invandrare på Sveas i Göteborg*, (intervju 26/4)
- Madera, José *före detta sfi-elev* (intervju 4/5)
- Manuel, Mario Pedro *sfi-elev på ABF i Göteborg*, (intervju 14/4)

Pålsson, Margareta (m) riksdagsledamot (intervju 17/5)
Rydén, Inga-Lena Nationellt centrum för svenska som andraspråk. (intervju 11/5)
Sandwall, Karin doktorand, institutionen för svenska språket, Göteborgs Universitet. (intervju 26/3, 29/3 och 7/5 samt kontakt via mejl 31/3, 1/4, 6/4, 7/4, 8/4, 19/4 samt 22/4)
Selimovic, Jasenko före detta sfi-elev och riksdagskandidat för Folkpartiet (intervju 20/4)
Topalov, Anna-Kristina före detta sfi-lärare och rektor, Ånässkolan, Göteborg (intervju 4/5)
Wickersham, William före detta sfi-elev som skriver D-uppsats om sfi, (intervju 18/3)

Muntliga källor, ej citerade:

Andersson, Ulrika forskare på JMG, Göteborgs Universitet
Anton, Daniel före detta sfi-elev
Boström, Maria sfi-lärare, fackligt aktiv på Lärarförbundet
Carlson, Marie forskar i kultursociologi och utbildningssociologi vid Göteborgs Universitet, har skrivit avhandling om sfi.
Carlsson, Ulf nämndsekreterare i Vuxenutbildningsnämnden i Göteborg
Danielson, Johan Kommunikationsstrateg, Sveriges kommuner och landsting
Ekberg, Peter sfi-rektor i Malmö
Elmgren, Claes utredare, Statskontoret
Ernestam, Åsa Lärarförbundet
Hallberg, Ewa projektledare kvalitetsgranskning av Sfi, Skolinspektionen
Jamil, Ibrahim före detta sfi-elev
Johansson, Gun sfi-lärare, Folkuniversitet, Malmö
Johansson, Mikael lärare i sfi på ABF i Göteborg.
Kossack, Paula Undervisningsråd, Skolverket
Kvinna från Kosovo, sfi-elev på Sveas i Göteborg
Lindström, Mats undervisningsråd Skolinspektionen i enhet norr Göteborg.
Lindvall, Monica lärare i svenska som andraspråk som tidigare har arbetat som sfi-lärare
Ljungmark, Eva planeringsledare i Vuxenutbildningsförvaltningen i Göteborg
Löthberg, Katarina f.d. sfi-lärare. Projektledare för forskningsprojektet Hälsan hos nyanlända invandrare på högskolan i Malmö. (intervju 19/4)
Nardi, Francesca sas-elev på ABF i Göteborg
Norming, Marianne Enhetschef, sfi-enheten, Vuxenutbildningsförvaltningen
Nyberg, Claes Vikarierande Presschef, Lärarförbundet
Parente, Simona sas-elev på ABF i Göteborg
Plunkett, Arletta Verksamhetsstöd, enheten för analys och statistik, Skolinspektionen
Rotlin, Malin chef på enheten för tillskyddsärenden på skolinspektionen i Göteborg
Tolke, Marika sfi-lärare och samordnare för sfi-bonusen i Borås

Wadbring, Ingela *forskare på JMG, Göteborgs Universitet*

Vasic, Nadja *praktikcoach på ABF i Göteborg*

Zaremba, Maciej *journalist*

Åbjörnsson, Anne-Li *sfi-lärare, Lernia, Malmö*

Öhberg, Patrik *doktorand, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs Universitet*

Skriftliga källor:

Beskrivande data 2009, förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, skola och vuxenutbildning (2009) Rapport 335 från Skolverket

Betänkande av SFI-kommittén (SOU 1981:86) och (1981:87)

Carlson, Marie *Svenska för invandrare – brygga eller gräns?* (2002) doktorsavhandling Göteborgs Universitet

Deltagare i svenskundervisning för invandrare (2009) Temablad: Utbildning Statistiska centralbyrån.

Den ämnesteoritiska kunskapsbasen för sfi-läraryrket. Om professionalitet, professionalisering och behovet av formell utbildning för sfi-lärare (2007) Utredning från Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk

Efterkrigstidens invandring och utvandring, publikation från SCB (2004)

Eriksson Sjö, Tina/ Ekblad, Solveig *Stress, sömn och livskvalitet. En studie bland flyktingar i sfi-utbildning, lärare och handledare i Fosie stadsdel, Malmö*. FoU Rapport 2009:5 Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö högskola

Förordning om svenskundervisning för invandrare (SFS nr: 1994:895) Utbildningsdepartementet

Granskning av Göteborgs Stads introduktion för flyktingar och nyanlända (2008) Revisionsrapport Stadsrevisionen i Göteborg

Karlsson, Pontus/ Ehsan, Zohrevand *Att öppna dörrar, om Sfi och Integration* (2009) Examensarbete inom lärarutbildningen, Göteborgs Universitet

Lindberg, Inger *I det nya mångspråkiga Sverige* (vol. 18, 2009) tidskriften Utbildning & Demokrati

M Andersson, Patrik/Sanandaji, Nima/Segefeldt, Fredrik *Välkommen till Sverige! Om politisk snedvridning i kurslitteraturen i sfi* (2006) Timbro

Nationell sfi-bonus (2009/10:188) Regeringens proposition

Nationell sfi-bonus (2010) Lagrådsremiss

Proposition om svenskundervisning för vuxna invandrare (1983/84:199) Regeringens proposition

Sabuni, Nyamko/ Björklund, Jan *Krav på svenskskunskaper skärps för invandrare* (2008) Dagens Nyheter

Sfi - kartläggning och studieplanering (2004) Skolverket

Sfi - resultat, genomförande och lärarkompetens. En utvärdering av svenska för invandrare (2009) Statskontoret

Sfi Kursplan - Statens skolverks Författningssamling (SKOLFS 2009:2) Skolverket

Statistik från Skolverket och SCB

Svenskundervisning för invandrare, en verksamhet med okända effekter (2008) Riksrevisionen

Utbildningsinspektion i Göteborgs kommun, Vuxenutbildningen (2005:72) Inspektionsrapport Skolverket

Utredning om tidsbegränsning i svenskundervisning för invandrare (direktiv 2009:117) Kommittédirektiv

Vem älskar sfi? Utvärdering av svenskundervisningen för invandrare – en utbildning mellan två stolar. (1997) rapport 131 Skolverket

Vidare vägar och vägen vidare – svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv (SOU 2003:77)

Zaremba, Maciej (2009) *Landet i nöd och lust* Dagens Nyheter

Zaremba, Maciej (2009) *Mät din snorre* Dagens Nyheter

Zaremba, Maciej (2009) *Svensk? Var god dröj* Dagens Nyheter

Zaremba, Maciej (2009) *Upptäck Sverige* Dagens Nyheter

Zaremba, Maciej (2009) *Vilse i mångfalden* Dagens Nyheter

Åhslund, Olof *Delrapportering försök med sfi-bonus (Dnr 85/2009) Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering*

Överenskommelse om utveckling av introduktionen för flyktingar och andra invandrare (2004) Integrationsverket, Migrationsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling, Statens skolverk, Svenska kommunförbundet

Arbetsfördelning

Det är svårt att återge exakt vem som har gjort vad under arbetets gång. Vi har alla fyra varit med i processen kring att bestämma ämne, hur vi skulle genomföra undersökningen och varför samt hur vi vill presentera vårt ämne. Vi har planerat grunden till artiklar tillsammans, researchat, korrekturläst och kommenterat varandras artiklar kontinuerligt, ibland letat upp intervjupersoner till varandra, intervjuat personer som sen hamnat i en artikel som någon annan skrivit. Under hela processen har vi arbetat mycket omlott.

Vi har tillsammans hjälpts åt att konstruera påståenden till enkäten, även om Olivia och Ingrid senare tog huvudansvaret för enkäten. Parallellt med det researchade Agnes och Moa och jobbade med upplägg på den historiska artikeln, att kartlägga olika faser i sfi:s historia och boka en del intervjupersoner.

Kanske är detta arbetssätt en svaghet. Fördelen med att dela upp arbetet i ett tidigare stadium är förstås att ansvarsfördelningen blir tydlig och att risken för dubbelarbete minskar. Vi är fyra i vår grupp och alla kan inte ha lika bra koll på allt material – så är det. Å andra sidan kan vi nu faktiskt påstå att vi alla har en bra överblick över vårt ämne. Vi kan – oftast – lätt referera till en person eller text och förvänta oss att de andra i gruppen vet vad vi menar. Det sparar en del tid.

Dessutom har vi hela tiden arbetat i Google Docs, där vi skapat ett mappsystem där vi sparar alla dokument, rapporter, utskrivna intervjuer, kontaktuppgifter och så vidare. Det innebär att alla hela tiden haft tillgång till allt och överblick över samma material, vilket har varit väldigt praktiskt och något av en förutsättning för vårt arbete.

Vi har skrivit metodrapporten tillsammans.

De moment vi, förhållandevis tydligt, kan dela upp per person är följande:

Ingrid:

Intervjuer/faktasamtal:

Jasenko Selimovic
Anita Gradin
Karin Sandwall
Inga-Lena Rydén
Inger Lindberg
Patrik Öhberg
Katarina Löthberg
Mikael Johansson
Eva Ljungmark
Mats Lindström
Ulf Carlsson
Marianne Norming
Claes Elmgren

Tillsammans med Olivia huvudansvarig för upplägg, konstruktion och utskick av enkäten samt insamlade av enkätsvar.

Har behandlat resultaten i SPSS och ritat diagram i Adobe Illustrator.
Huvudansvarig för texten om undersökningen.

Moa:

Intervjuer/faktasamtal:

Margareta Linder (tills.med Agnes)
Gunilla Håkansson (tills. med Agnes)
Alona Fradkina (tills. med Agnes)
Yuan-Yuan Wu
Roda Elmi-Farah (tills. med Agnes)
Ibrahim Jamil (tills. med Agnes)
Daniel Anton (tills. Agnes)
Simona (tills. med Agnes)
Karin Sandwall
Inger Lindberg
Elna Johansson
Sophie Bergkvist
Gun Johansson (tills. med Agnes)
Åsa Ernestam
Anne-Li Åbjörnsson
Claes Nyberg
Paula Kossack
Arletta Plunkett
Johan Danielsson
Monica Lindvall
Peter Ekberg (tills. med Agnes)

Huvudansvarig för texten om sfi-lärare. Besökt flera sfi-klasser.

Agnes:

Intervjuer/faktasamtal

Rossana Dinamarca

Gunnar Andrén
Margareta Pålsson
Roda Elmi-Farah (tills. med Moa)
Ibrahim Jamil (tills. med Moa)
Daniel Anton (tills. med Moa)
Simona (tills. med Moa)
Margareta Linder (tills. med Moa)
Gunilla Håkansson (tills. med Moa)
Alona Fradkina (tills. med Moa)
Fredrik Harstad (tills. med Olivia)
Anna-Kristina Topalov
Philip Carpenter
William Wickersham
Shahla Fallahian
Dimitrios Foufas
Maria Boström
Maciej Zaremba
Anne-Li Åbjörnsson
Gun Johansson (tills. med Moa)
Peter Ekberg (tills. med Moa)
José Madera

Huvudansvarig för den historiska texten samt texten där riksdagsledamöterna får kommentera vår undersökning.
Besökt flera sfi-klasser.

Olivia:

Intervjuer/faktasamtal:

Ahmad Kader
Mario Pedro Manuel
Luciano Astudillo
Catharina Bildt
Lars Lindqvist
Helen Johansson
Fredrik Harstad (tillsammans med Agnes)
Francesca Nardi
Simona Parente
Kvinna från Kosovo, läser sfi b (vill inte ha med sitt namn)
Karin Sandwall
Mats Lindström
MalinRotlin
EwaHallberg
Nadja Vasic
Marie Carlson

Huvudansvarig för de två artiklarna som utgår från sfi-bonusen. Tillsammans med Ingrid huvudansvarig för upplägg, konstruktion och utskick av enkäten samt insamlande av enkätsvar. Besökt en sfi-klass. Huvudansvarig för redigeringen av arbetet.

Målgrupp

Vi tänker oss att artiklarna ska publiceras i ett temanummer - "Tema: Sfi" - i en tidning av typen Fokus. Fokus har i varje nummer ett tema som sträcker sig över 5-6 uppslag. Det kan vara en lång artikel, eller ett artikelpaket. Ett exempel är nummer 15 från den 23-29 april i år. Där publicerar man ett artikelpaket om fyra olika artiklar,

varav en är en introducerande text. Artiklarna är mellan 6500 och 11 000 tecken långa och handlar alla om olika saker på samma tema.

Fokus fördjupade reportage har alla en nyhetskrok som de sedan spinner vidare på, och det rör sig om en aktuell fråga, vilket sfi just nu är i hög grad.

Alla artiklar skulle också kunna publiceras för sig, om än i något omarbetad version. Aktuella tidningar kan då både vara facktidningar för lärare samt allmänna dagstidningar.

Målgruppen till våra artiklar är samma målgrupp som till tidningen Fokus, en samhällsintresserad målgrupp som har viss kunskap om stora politiska frågor som rör integration, arbetsmarknad och utbildning. Vår målgrupp har också en någorlunda koll på det politiska landskapet i Sverige och är intresserad av att läsa fördjupande texter som försöker ta helhetsgrepp på ett ämne.

Sfi-enkäten

Genom att svara på enkäten hjälper du oss att göra ett angeläget journalistiskt arbete. Det är viktigt att du svarar på enkäten individuellt. Du svarar helt anonymt och resultatet går inte att koppla till en specifik person. Observera att det inte är några kunskapsfrågor. Att svara på enkäten tar ungefär fem minuter. Tack för din medverkan!

Frågor kring **kön, ålder** och **partitillhörighet**.

4. Hur väl insatt är du i frågor som rör svenska för invandrare?

Inte alls / lite insatt / ganska insatt / mycket insatt

Fråga 5-9

Att behärska språket beskrivs ofta som en avgörande faktor för lyckad integration. Många anser också att ett snabbt inträde på arbetsmarknaden skyndar på integrationsprocessen. Hur väl stämmer följande påståenden överens med din uppfattning?

- 5. En bra sfi-utbildning är avgörande för en lyckad integration.**
- 6. Det är viktigare att man fullföljer sin sfi-utbildning än att man får ett arbete.**
- 7. Min uppfattning är att inträdet på arbetsmarknaden fördröjs för många nyanlända, på grund av att deras studier i svenska tar för lång tid.**
- 8. Invandrare kan lära sig svenska lika bra på jobbet som i sfi-utbildningen.**
- 9. Att ha ett arbete är att vara integrerad.**

Svarsalternativ: Stämmer helt / stämmer delvis / stämmer knappast / stämmer inte alls / ingen Åsikt

Fråga 10-12

Det finns många olika åsikter om hur lång tid sfi-utbildningen bör ta för den enskilde eleven. Hur väl stämmer följande påståenden överens med din uppfattning?

- 10. Min uppfattning är att sfi-utbildningen för många elever tar längre tid än vad som är rimligt.**
- 11. Jag tror att sfi-utbildningen fungerar bra i praktiken.**
- 12. Jag tror att sfi-utbildningen utnyttjas av många elever som en form av försörjning.**

Svarsalternativ: Stämmer helt / stämmer delvis / stämmer knappast / stämmer inte alls / ingen Åsikt

Fråga 13-15

Hösten 2010 startar Stockholms universitet Sveriges första sfi-läroutbildning. Hur väl stämmer följande påståenden överens med din uppfattning?

- 13. Det är viktigt att det ställs höga krav på att sfi-lärare ska ha en relevant utbildning, där ämnet Svenska som andraspråk ingår.**
- 14. Min uppfattning är att många sfi-lärare inte har tillräcklig kompetens för att kunna tillgodose elevernas behov.**

15. Sfi-lärare har lika hög status som andra lärare.

Svarsalternativ: Stämmer helt / stämmer delvis / stämmer knappast / stämmer inte alls / ingen Åsikt

Fråga 16-18

Sfi bedrivs på olika sätt i olika kommuner. I vissa kommuner bedrivs all sfi i egen regi, medan andra kommuner upphandlar hela eller delar av utbildningsverksamheten. Hur väl stämmer följande påståenden överens med din uppfattning?

16. Min uppfattning är att upphandling av sfi-utbildning leder till positiv konkurrens som ökar kvaliteten på utbildningen.

17. Min uppfattning är att upphandling av sfi leder till lägre kostnad per elev

18. Jag tror att det är vanligt att akademiker och analfabeter går i samma sfi-klass.

Svarsalternativ: Stämmer helt / stämmer delvis / stämmer knappast / stämmer inte alls / ingen Åsikt

Fråga 19-22

Enligt Statskontorets utvärdering av sfi från 2009 avbryter cirka en tredjedel av sfi-eleverna utbildningen innan de tagit betyg. Hur väl stämmer följande påståenden överens med din uppfattning?

19. Min uppfattning är att det ställs höga krav på sfi-elever.

20. Sfi-elever är inte tillräckligt motiverade

21. Jag tror att brist på motivation gör att många elever hoppar av sfi-utbildningen innan de tagit betyg.

22. Sfi-bonusen är ett rättvist system för alla sfi-studerande.

Öppna avslutande frågor:

23. Varifrån har du fått dina uppfattningar om svenska för invandrare?

du kan välja flera alternativ

Media / forskning/ egna erfarenheter/ sfi-lärare, -elever/ politiker / tjänstemän / andra muntliga källor / övrigt

24. Enligt din uppfattning, vad kännetecknar en bra sfi-utbildning?

25. Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller enkäten som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Tack för din medverkan!

Sfi-enkät

Antal deltagare i enkäten: **358**

Antal deltagare som besvarat enkäten: **0**

Antal erhållna enkätsvar: **175**

Kön

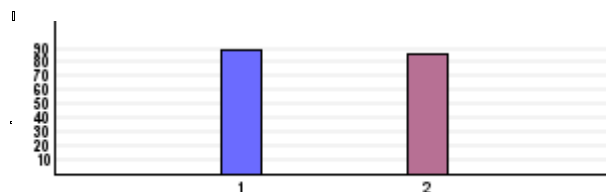
Antal svar på frågan: **175**

(1) Man

89 50,9%

(2) Kvinna

86 49,1%

Ålder

Antal svar på frågan: **175**

(1) -39

37 21,1%

(2) 40-49

43 24,6%

(3) 50-59

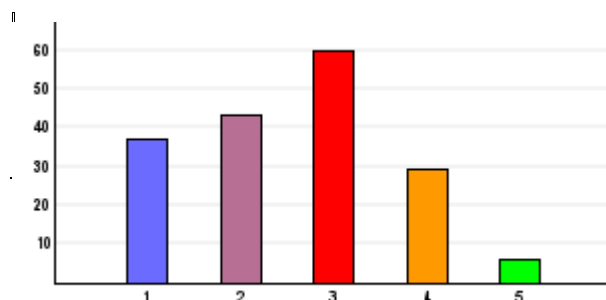
60 34,3%

(4) 60-69

29 16,6%

(5) 70-

6 3,4%

Partitillhörighet

Antal svar på frågan: **175**

(1) M

47 26,9%

(2) Kd

13 7,4%

(3) C

15 8,6%

(4) Fp

18 10,3%

(5) S

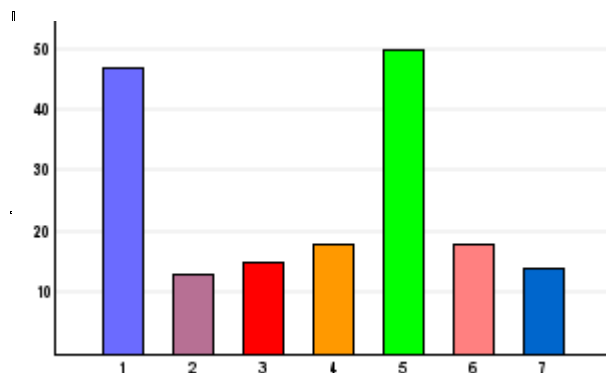
50 28,6%

(6) V

18 10,3%

(7) Mp

14 8%

Hur väl insatt är du i frågor som rör svenska för invandrare?

Antal svar på frågan: **175**

(1) Inte alls

1 0,6%

(2) Lite insatt

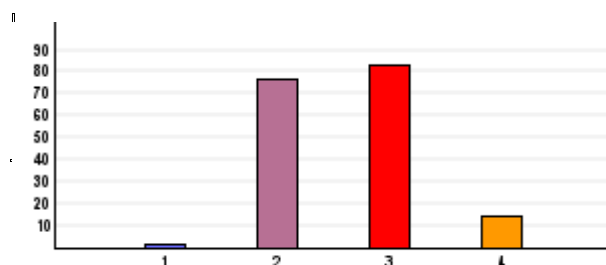
77 44%

(3) Ganska insatt

83 47,4%

(4) Mycket insatt

14 8%

En bra sfi-utbildning är avgörande för en lyckad integration.

Antal svar på frågan: **175**

(1) Stämmer helt

70 40%

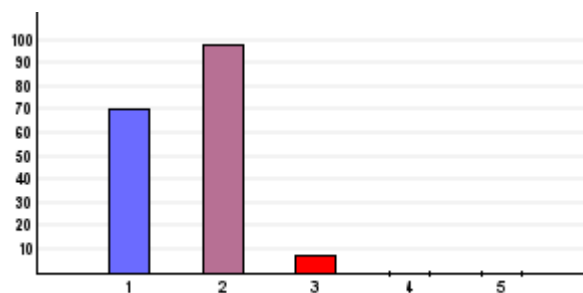
(2) Stämmer delvis

98 56,0%

- (3) Stämmer knappast
- (4) Stämmer inte alls
- (5) Ingen åsikt

7 4%
0 0%
0 0%

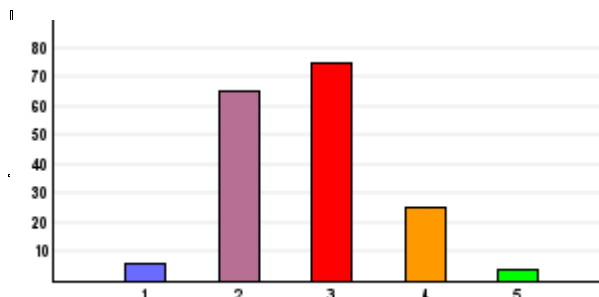

Det är viktigare att man fullföljer sin sfi-utbildning än att man får ett arbete.

Antal svar på frågan: 175

- (1) Stämmer helt
- (2) Stämmer delvis
- (3) Stämmer knappast
- (4) Stämmer inte alls
- (5) Ingen åsikt

6 3,4%
65 37,1%
75 42,9%
25 14,3%
4 2,3%

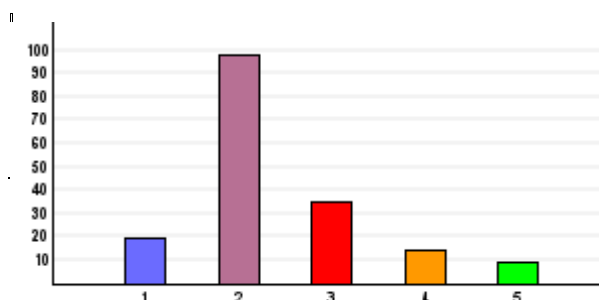

Min uppfattning är att inträdet på arbetsmarknaden fördröjs för många nyanlända, på grund av att deras studier i svenska tar för lång tid.

Antal svar på frågan: 175

- (1) Stämmer helt
- (2) Stämmer delvis
- (3) Stämmer knappast
- (4) Stämmer inte alls
- (5) Ingen åsikt

19 10,9%
98 56,0%
35 20%
14 8%
9 5,1%

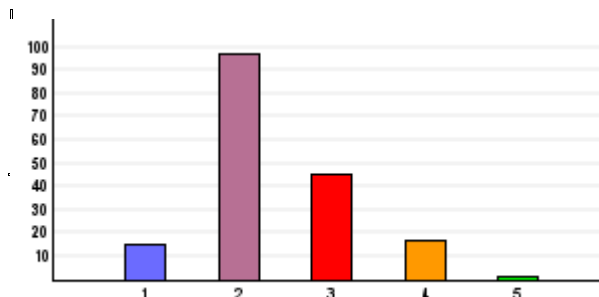

Invandrare kan lära sig svenska lika bra på jobbet som i sfi-utbildningen.

Antal svar på frågan: 175

- (1) Stämmer helt
- (2) Stämmer delvis
- (3) Stämmer knappast
- (4) Stämmer inte alls
- (5) Ingen åsikt

15 8,6%
97 55,4%
45 25,7%
17 9,7%
1 0,6%

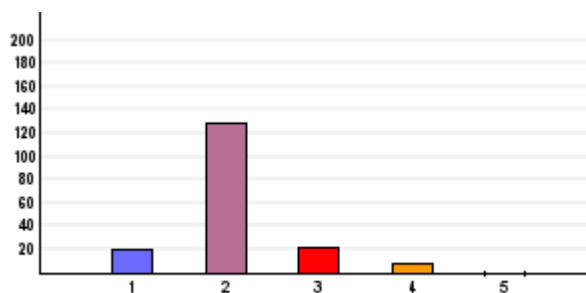
Att ha ett arbete är att vara integrerad.

Antal svar på frågan: 175

- (1) Stämmer helt
- (2) Stämmer delvis
- (3) Stämmer knappast
- (4) Stämmer inte alls
- (5) Ingen åsikt

19 10,9%
128 73,1%
21 12%
7 4%
0 0%

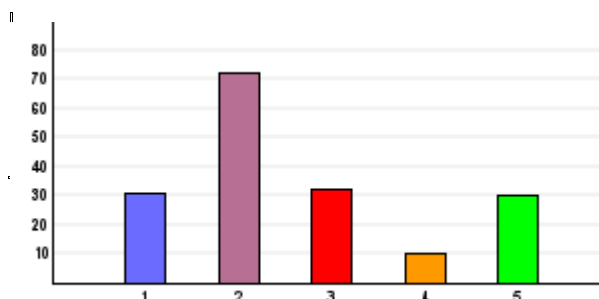

Min uppfattning är att sfi-utbildningen för många elever tar längre tid än vad som är rimligt.

Antal svar på frågan: 175

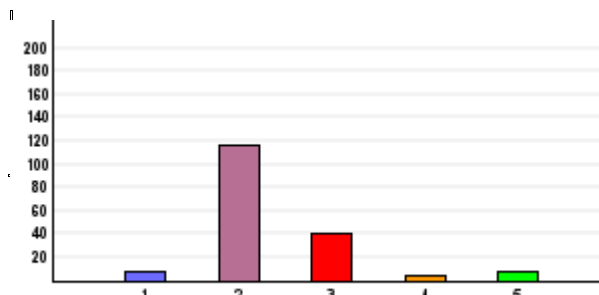
■ (1) Stämmer helt	31	17,7%
■ (2) Stämmer delvis	72	41,1%
■ (3) Stämmer knappast	32	18,3%
■ (4) Stämmer inte alls	10	5,7%
■ (5) Ingen åsikt	30	17,1%

Jag tror att sfi-utbildningen fungerar bra i praktiken.

Antal svar på frågan: 175

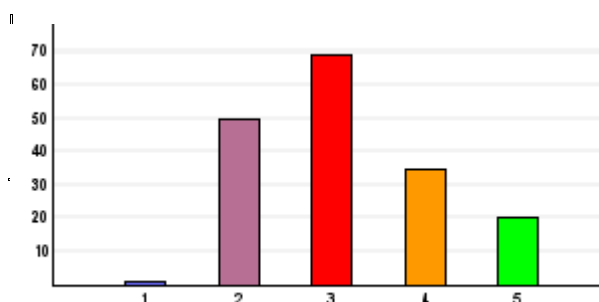
■ (1) Stämmer helt	7	4%
■ (2) Stämmer delvis	116	66,3%
■ (3) Stämmer knappast	41	23,4%
■ (4) Stämmer inte alls	4	2,3%
■ (5) Ingen åsikt	7	4%

Jag tror att sfi-utbildningen utnyttjas av många elever som en form av försörjning.

Antal svar på frågan: 175

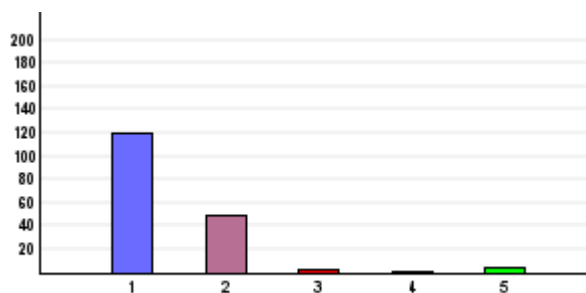
■ (1) Stämmer helt	1	0,6%
■ (2) Stämmer delvis	50	28,6%
■ (3) Stämmer knappast	69	39,4%
■ (4) Stämmer inte alls	35	20%
■ (5) Ingen åsikt	20	11,4%

Det är viktigt att det ställs höga krav på att sfi-lärare ska ha en relevant utbildning, där ämnet Svenska som andraspråk ingår.

Antal svar på frågan: 175

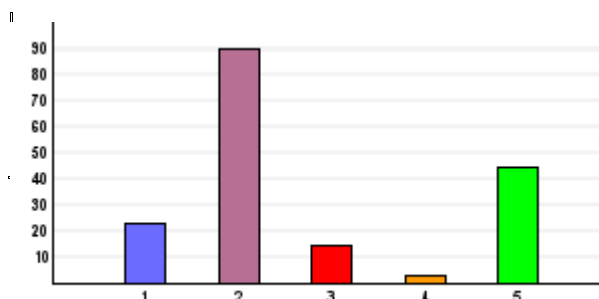
■ (1) Stämmer helt	119	68%
■ (2) Stämmer delvis	49	28,0%
■ (3) Stämmer knappast	2	1,1%
■ (4) Stämmer inte alls	1	0,6%
■ (5) Ingen åsikt	4	2,3%

Min uppfattning är att många sfi-lärare inte har tillräcklig kompetens för att kunna tillgodose elevernas behov.

Antal svar på frågan: 175

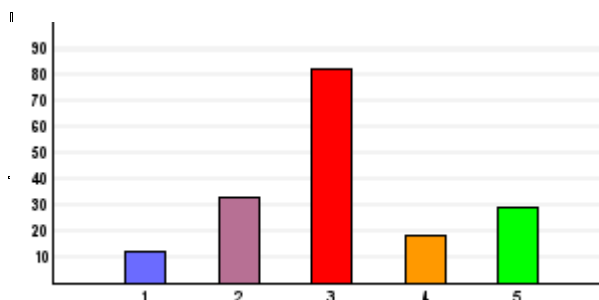
■ (1) Stämmer helt	23	13,1%
■ (2) Stämmer delvis	90	51,4%
■ (3) Stämmer knappast	14	8%
■ (4) Stämmer inte alls	3	1,7%
■ (5) Ingen åsikt	45	25,7%

Sfi-lärare har lika hög status som andra lärare.

Antal svar på frågan: 175

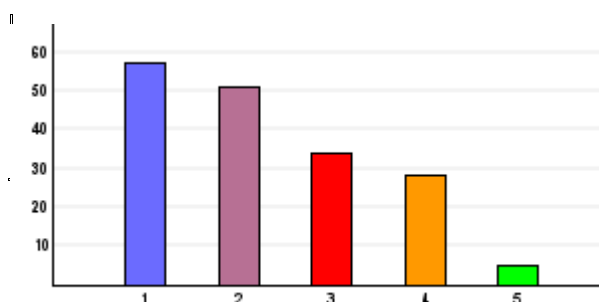
■ (1) Stämmer helt	12	6,9%
■ (2) Stämmer delvis	33	18,9%
■ (3) Stämmer knappast	83	47,4%
■ (4) Stämmer inte alls	18	10,3%
■ (5) Ingen åsikt	29	16,6%

Min uppfattning är att upphandling av sfi-utbildning leder till positiv konkurrens som ökar kvaliteten på utbildningen.

Antal svar på frågan: 175

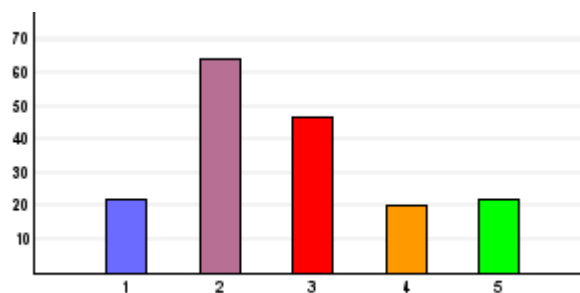
■ (1) Stämmer helt	57	32,6%
■ (2) Stämmer delvis	51	29,1%
■ (3) Stämmer knappast	34	19,4%
■ (4) Stämmer inte alls	28	16%
■ (5) Ingen åsikt	5	2,9%

Min uppfattning är att upphandling av sfi leder till lägre kostnad per elev.

Antal svar på frågan: 175

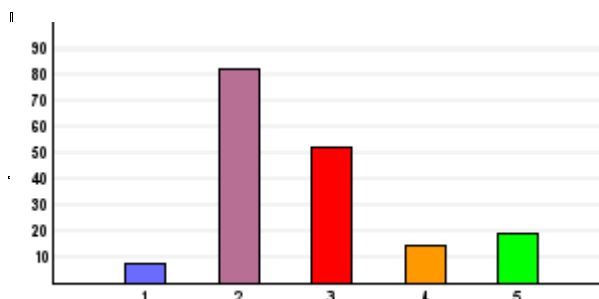
■ (1) Stämmer helt	22	12,6%
■ (2) Stämmer delvis	64	36,6%
■ (3) Stämmer knappast	47	26,9%
■ (4) Stämmer inte alls	20	11,4%
■ (5) Ingen åsikt	22	12,6%

Jag tror att det är vanligt att akademiker och analfabeter går i samma sfi-klass.

Antal svar på frågan: 175

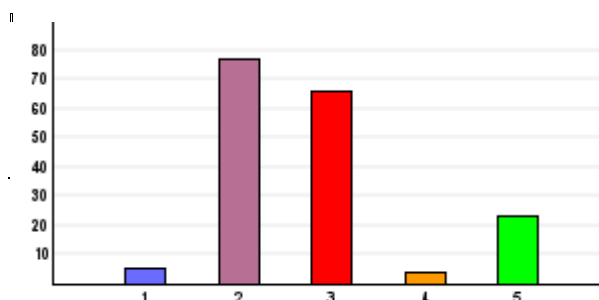
■ (1) Stämmer helt	7	4%
■ (2) Stämmer delvis	83	47,4%
■ (3) Stämmer knappast	52	29,7%
■ (4) Stämmer inte alls	14	8%
■ (5) Ingen åsikt	19	10,9%

Min uppfattning är att det ställs höga krav på sfi-elever.

Antal svar på frågan: 175

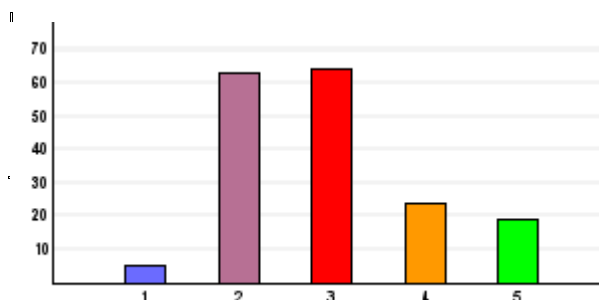
■ (1) Stämmer helt	5	2,9%
■ (2) Stämmer delvis	77	44%
■ (3) Stämmer knappast	66	37,7%
■ (4) Stämmer inte alls	4	2,3%
■ (5) Ingen åsikt	23	13,1%

Sfi-elever är inte tillräckligt motiverade.

Antal svar på frågan: 175

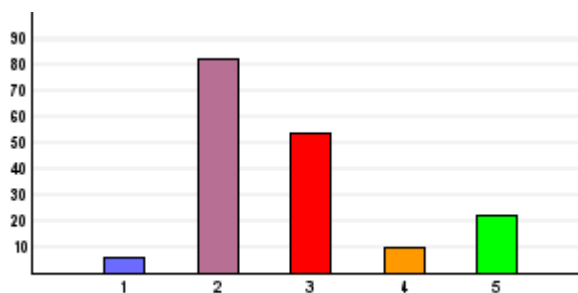
■ (1) Stämmer helt	5	2,9%
■ (2) Stämmer delvis	63	36%
■ (3) Stämmer knappast	64	36,6%
■ (4) Stämmer inte alls	24	13,7%
■ (5) Ingen åsikt	19	10,9%

Jag tror att brist på motivation gör att många elever hoppar av sfi-utbildningen innan de tagit betyg.

Antal svar på frågan: 175

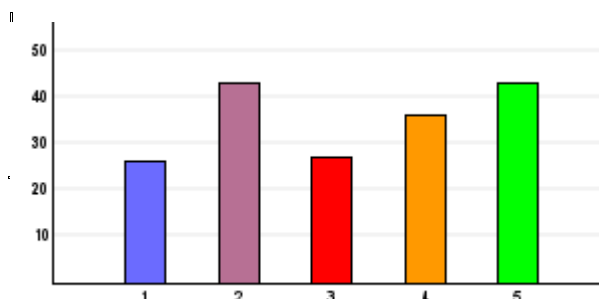
■ (1) Stämmer helt	6	3,4%
■ (2) Stämmer delvis	83	47,4%
■ (3) Stämmer knappast	54	30,9%
■ (4) Stämmer inte alls	10	5,7%
■ (5) Ingen åsikt	22	12,6%

Sfi-bonusen är ett rättvist system för alla sfi-studerande.

Antal svar på frågan: 175

■ (1) Stämmer helt	26	14,9%
■ (2) Stämmer delvis	43	24,6%
■ (3) Stämmer knappast	27	15,4%
■ (4) Stämmer inte alls	36	20,6%
■ (5) Ingen åsikt	43	24,6%

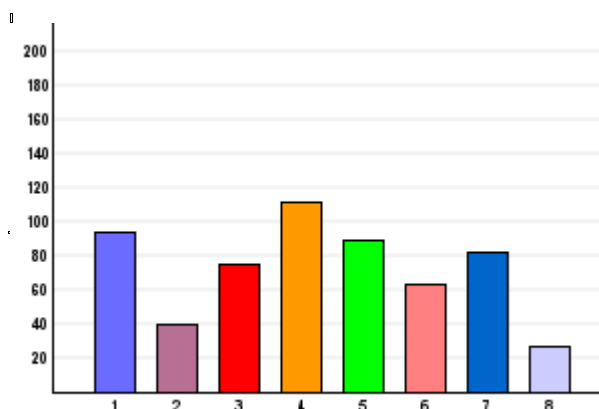

Varifrån har du fått dina uppfattningar om svenska för invandrare?

Antal svar på frågan: 175

Du kan välja flera alternativ.

■ (1) Media	94	53,7%
■ (2) Forskning	39	22,3%
■ (3) Egna erfarenheter	75	42,9%
■ (4) Sfi-elever, sfi-lärare	111	63,4%
■ (5) Politiker	89	50,9%
■ (6) Tjänstemän	63	36%
■ (7) Andra muntliga källor	82	46,9%
■ (8) Övrigt	27	15,4%

Enligt din uppfattning, vad kännetecknar en bra sfi-utbildning?

Antal svar på frågan: 82

Att alla har ett klimat så man kan lära sig på sitt sätt och på den tid som krävs.

Den ska vara anpassad till individen, det är det viktigaste. Bra lärare och välanpassad till individens förutsättningar.

Det borde vara koppling till vad man gjort innan, exempelvis yrke och utbildning. Så man kan klara sig inom det arbete eller utbildning som man har, och snabbt komma ut på arbetsmarknaden i Sverige. Alla måste inte läsa samma, det borde vara mer individuella inriktningar.

Att man lär sig någonting, att man får ett examensbevis där det står vilka kunskaper man har.

Sfi-undervisningen måste integreras med det omgivande samhället på ett tydligare sätt. Framgångsrik sfi-undervisning kräver många aktiva och ansvarstagande aktörer. En satsning på forskning om vuxenutbildningens och folkbildningens särskilda villkor behövs. Många som kommer till Sverige talar flera språk och är vana vid akademiska studier. Vi vill införa intensivkurser i svenska för dem som önskar.

flexibelt och individuellt anpassat, varva teori och praktik

Väl utbildade och kunniga pedagoger. Starta utbildningen (ganska) omedelbart efter ankomst till Sverige.

Det är bra att utbildningen har konkurrensutsatts.

Engagerade lärare, det är grunden för all utbildning.

Flexibilitet. Skillnaden mellan elever är så stora, vissa elever. Eleverna alla har olika förutsättningar. Lärarna måste ha personkännedom och social kompetens. Kronogårdenprocessen i Trollhättan.

Den ska vara individanpassad, gärna tillgång till modersmåls lärare, ska vara inriktad mot olika yrken, vara respektfullt utformad och möjliggöra praktik.

Tydlighet och bra motivationsarbete.

Kontinuitet relevant gruppindelning utifrån kunskap och intressen och varvad teori och praktik. jagtro på varvning arbete/praktik och SFI

Deltagande av elever, elever som är delaktiga i undervisning. Att undervisningen är förankrad i lokalsamhället: att övriga samhällsakörer är delaktiga i sfi-utbildningen så att språkutbildningen inte bara blir teoretisk.

En utbildning som är anpassad efter individens förutsättning och utbildningsbakgrund, att utbildningen varvas med praktik. En tydlig koppling till vidare utbildning och/eller arbete måste finnas med vid introduktionen.

Skickliga lärare, relevant undervisning, dvs att börja med ord i vardagen, som går att använda direkt och därefter gå vidare, nivågrupperad till viss del

Bör definitivt integreras med arbetslivet

Enligt min uppfattning kännetecknas en bra Sfi-utbildning av relevans, dvs att eleverna ser och känner nyttan av utbildningen. Mot den bakgrunden anser jag att Sfi-utbildning bör varvas med arbete så att språkkunskaperna direkt får relevans. Då ökar motivationen och språkinläringen och integreringen på arbetsmarknaden går fortare.

Välutbildade lärare och att utbildningen anpassas så att man också förstår hur det svenska samhället fungerar. Att utbildningen underlättar för att få ett jobb.

individanpassad, kombinerad med praktik.

Individanpassning, de som läser SFI är ingen homogen grupp men betraktas ofta så. Tro på de studerande och deras vilja att lära sig. Höga förväntningar.

Måste individualisera undervisningen så att språk hänger ihop med yrke dvs även lära facktermer

Nivåanpassad, verklighets- och arbetsmarknadsanknuten, följs upp med regelbundna nivåtester

Det är bra med en utbildning som både är praktisk och teoretisk. Detta med kompetenta lärare. Inbland har de som fått jobb haft fördel av detta även i språkundervisningen.

Att man har lärare med rätt kompetens, engagemang och som ser varje individ. SFI ihop med arbetspraktik, så att man kan använda sina kunskaper i ett sammanhang, för vidare möjlighet till arbete

Möta eleverna på deras nivå. Låta dem utvecklas i sin egen takt. Låta dem träna i verkliga situationer

Som ger en god språklig grund, likväl som en förståelse för det samhälle man nu lever i. Dessutom tycket jag att praktik och utbildning ska varvas för att bli nå så långt som möjligt mot både språkkunskap, försörjning och integration

Utbildning som tar stora individuella hänsyn avseende möjlighet att arbeta och studera på fritid, utbildningsbakgrund och studiekapacitet.

Att möta varje elevs behov av Sfi-undervisning med bästa möjliga kompetens. Viktigt att hitta former där språket kan praktiseras med svensk-talande. F.d Sfi-elever "glömmer" det de har lärt sig av svenska språket när de inte tar/får chansen att underhålla språket och när de bara umgås med sina landsmän/kvinnor. Det krävs större samhälleliga insatser för att upprätthålla svenska språket än bara Sfi-utbildningen.

Kunniga engagerade lärare Bra läroböcker som uppdateras så den kunskap man lär ut är riktig Ingen politisk vinkling av undervisningen Utbildningen ger nycklar till invandraren för att klara sig i det svenska samhället Att man får lära sig svenska koder och svenska traditioner

Se nedan

Att den ger kunskap om Sverige och förmåga att förstå och göra sig förstådd.

Kompetenta lärare, indelning i klasser efter tidigare kunskaper,/utbildning, utökat stöd till de som är i behov t.ex. analfabeter, undervisning kombinerat med en praktikplats ute i samhället. praktikplats i första hand efter personens tidigare erfarenheter, kunskap och utbildning.

Bra lärare som kan förmedla kunskaper och motivera sfi-eleverna dvs att de förstår vikten av att kunna svenska om man vill leva och arbeta i Sverige

det är viktigt att undervisningen sker på individanpassad nivå att man parallellt träffar andra människor som talar svenska ex.vis genom arbete eller i föreningar

Den som hjälper personer att greppa det svenska språket och som är flexibel så att man kan kombinera arbete och studier

Väl anpassad svenskundervisning till varje individ. Intresserade lärare med viss pondus som får elever motiverade. Praktisk svenska med verklighetsnära situationer. Homogena klasser.

Behöriga lärare med pedagogisk kompetens Brett utbud med många valmöjligheter Varierad utbildning med klasser för elever med olika utbildningsbakgrund Svenska för akademiker SFA Möjlighet att blanda praktik och undervisning Krav på eleverna att delta i utbildning för att få ekonomiskt bidrag

Engagerad och kompetent lärare och att eleverna är motiverade.

En som har hög kunskap är engagerad och vet vilka problem som eleven står inför.

Störst framgång är det att kombinera språk med arbete enligt Luleå modellen.

En utbildning med kompetenta lärare som också är motiverade och intresserade av det arbetet och är engagerade. Eleverna ska först noga grupperas efter tidigare kunskaper o utbildning och kunskap i andra språk för att kunna börja på rätt nivå. Går det att varva utbildning med arbetspraktik så är det det bästa.

På valfrihet för eleverna.

Att alla lär sig svenska. Olika undervisning till olika grupper, beroende på behov. Sfi som del av validering av utbildning - för att kunna börja jobba snabbt

En med arbetsmarknaden och individen integrerad och anpassad utbildning. Den ska kunna kombineras med ett arbete och även erbjudas kvällstid

Att få en individanpassad utbildning. Där kultur och vardagsspråk förklaras och diskuteras utifrån tidigare utbildningsnivå för individen.

Att de studerande får möjlighet att studera i lugn och ro och får kontinuitet i utbildningen, därför vill vi ha tillbaka timsättningen eller i alla fall se över den studieekonomiska situationen för de sfi-studerande. Man bör, om man vill, kunna läsa parallellt kurser inom vuxenutbildningen. Lärare som har utbildning dels i svenska som andraspråk, men också vuxenpedagogik, sen behövs det definieras tydligt vad utöver detta man ska ha som sfi-lärare.

Anpassad till elevens egna förutsättningar, både vad gäller längd, målsättning och innehåll.

Hög kvalitet, anpassad för individen efter individens behov

Att elever oavsett bakgrund ska kunna lära sig god svenska utifrån sina förutsättningar.

Att man slutar klumpa ihop jurister och disputerade kärnfysiker med analfabeter som bara har ett muntligt språk (jag vet grupper där några har ett språk som de påstått inte ens existerar i skrift). Att man anpassar efr motivationsmöjligheter. Jag känner till ett projekt där läraren bedrev undervisningen i en kolloniträdgård på grund av att det enda de kvinnorna kunde var att odla. Språkutbildningen

började därför med att dom var tvungna att säga spade för att få en spade varje morgon, potatis varje gång dom ville sätta en potatis, morotsfrö när dom ville ha ett sådant osv. Det gav väldigt snabba resultat även om kvinnorna i första hand var intresserade av odlingsresultatet. Men att dom på köpet fick början till ett språk tror jag inte ens dom var medvetna om. Det är det bästa exemplet på motivationsinriktad utbildning jag känner till.

Att undervisning är anpassad efter rätt nivå och behov

BRa utbildade och engagerade lärare Nivågrupperad undervisning Frelkvent kvalitetsuppföljning som visar att/om man når önskat resultat

Engagemang från läraren och tillräckliga förkunskaper hos läraren och eleven

Den får eleverna att vidareutveckla språket på egen hand.

Engagerade lärare

Att den är anpassad efter varje enskild elevs förutsättningar. Att den är anpassad efter det yrke som eleven har haft och/eller vill ha för att kunna försörja sig. Att den successivt är mixad med arbete.

Engagerade lärare med engagerade elever

En skola med erfarna lärare, uppdelning av elever beroende på nivå på språket och tidigare utbildning, bra samarbete med näringslivet (praktikplatser etc). Skolan ger grunden men kontakten med samhället ger språket. Studier varvade med praktik är därför det bästa för språkinläringen. Ett sfi-betyg är ingen garanti för att man kan klara sig i samhället eller på en arbetsplats. Ibland fungerar krav på sfi-betyg som en broms för inträdet på arbetsmarknaden och för självförsörjning. Språkraven är naturligtvis olika beroende på vilket yrke jag väljer.

Individanpassad.

En utbildning som är individanpassad (utifrån elevens tidigare kunskaper o erfarenhet) och som kombinerar teori och arbetspraktik. Kunskap om det Svenska samhället, dess seder och bruk är också en viktig del utöver språkundervisningen!

Engagemang och motivation

Av egenerfarenhet både som elev, socialarbetare, kontaktperson samt tjänsteman kan starkt påstå att SFI-utbildningen har varit väldigt bristfällig, men det har förbättrats mycket än 25 år sedan. Det finns olika orsaker till varför man inte kan komma in i samhället även om man har en akademisk utbildning från gamla hemlandet. Svenska språket är en orska, emn det finns också den etniska diskrimineringen på arbetsmarknaden som gör att man inte kan komma in hur bra än man är i svenskan. Det är fle att upphandla SFI pga mängder av orsaker, kvalitén och jämställdhetsfrågan är bara någr afä ex. Många människor som kommer till detta land är analfabeter och det är svårt för de att klara sig i samma utsträckning som andra med utbildning i ryggen. Vore bra om SIF-skulle räknas som ett arbete, helt enkelt få ersättning för att studera så blir det mycket skilnad. Och motivationen är viktig.

Att det leder till ett underlättat inträde på arbetsmarknaden och den social gemenskapen i samhället i övrigt

Att den anpassas till varje individs behov och förkunskaper, att lärarna är välutbildade både när det gäller ämneskunskap och pedagogik och att innehållet är anpassat så att eleverna lär sig mycket om sitt nya land samtidigt som de lär sig språket.

En kvalitativ, individuell utbildning med studenten i centrum och en bra kompetent lärare.

Anpassad utifrån individuella förkunskaper och behov, välutbildade lärare, kopplad till det omgivande samhället som arbetsmarknaden, myndigheterna, skolan.

Individualisering där varje student får adekvat stöd.

Effektivt med krav på resultat och introduktion till samhället med kunskap kring lagar, förordningar och skyldigheter som samhällsmedborgare

Att den erbjuds snabbt efter ankomsten, har en bra gruppindelning utifrån nivå, kompetent lärare och kombinerar med möjlighet till arbetslivserfarenhet.

Effektiv undervisning och med arbetslivsinriktning

Kompetenta lärare som med god pedagogik och motivation ger en bra sfi-utbildning, i nivåanpassade grupper där eleverna kan läsa i sin egen takt och därmed genomgå sfi-utbildningen "lagom" fort!

Att eleverna får stöd och hjälp som stämmer överens med sina behov. Att lärarna uppmärksammar enskilda elever.

Skild undervisning för: akademiker och analfabeter unga och gamla

När det sker i kombination med praktik/arbete.

Engagerade lärare, kombination av teoretiska studier och språkpraktik i kombination med motiverade och målmedvetna elever. Den som var analfabet i sitt hemland har naturligtvis en svårare utmaning att lära sig ett nytt språk. Den som har obearbetade och svåra händelser i bagaget har sannolikt svårare att ta till sig ett nytt språk. Den som egentligen vill arbeta med inte får ett arbete har troligen också svårare att motivera ett lärande. Vi har en förmåga att se elever i övriga skolsystemet som individer med olika sätt att lära, olika svårigheter och förmågor, men när det gäller SFI ska alla snabbt passera och nå målen - orimligt.

1. En utbildning som är individuellt anpassad till den enskilda elevens bakgrund/utbildningsnivå. 2. Kompetenta väl utbildade lärare. 3. Varvning av studier och praktik/arbete. 4. Effektiva skoldagar. Vid ett studiebesök på en grundskola visade det sig att nyanlända elever fick kortare skoldagar än sina svenska jämnåriga för att man skulle "visa hänsyn". En ny ledning bröt med den traditionen. Eleverna fick lika lång undervisningstid och deras framsteg ökade mycket.

Eleven lär sig tala, läsa och skriva på rimligt kort tid.

En bra sfi-utbildning kräver välutbildade lärare för just det arbetet som gäller att lära ut språk till nyanlända personer. Det är också viktigt att inte sätta analfabeter och akademiker och hela skalan däremellan i samma grupp. Gruppstorleken är också viktig, dvs böra vara mindre grupper än det mestadels är idag. En bra sfi-utbildning varvas också med arbete eller praktik på svensktalande arbetsplats.

Individanpassas utbildning, konkret och verklighetsnära utbildning.

Behöriga lärare. Utbildning på rätt nivå, samverkan med samhället utanför, mentorskap, SFI-bonus

Välavvägd gruppindelning efter elevernas förkunskaper och behov, bra lärare och möjligheter att kombinera studerna med arbete och/eller arbetspraktik där eleverna får möjlighet att använda svenska språket.

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller enkäten som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Antal svar på frågan: 22

Att lära sig svenska på arbetsplatser är bra - och det är troligen över huvud taget viktigare att få jobb (med schysta villkor!) än att man lär sig felfri svenska. Men för de allra flesta finns inte den konflikten, och det är inte så att samhället hindrar elever från att ta ett jobb för att de måste sitta i skolbanken först. Tack för goda insatser inom ett viktigt område. Lycka till!

Vissa av frågorna kunde ha varit mindre kategoriska

Jag mötte en kvinna från en av de forna sovjetstaterna för några veckor sedan. Trots att hon nu fått avvisningsbeslut jobbade hon själv med språkfrågan. Hon talade god svenska efter bara 7 månader i Sverige. Hon markerade på bra undervisning den tid hon givits möjlighet att studera.

Punkten "ingen åsikt" innebär för mig också "tycker inte om att generalisera" eller "detta vet jag för lite om för att ha en tydlig uppfattning"

Att lära sig ett nytt språk är en komplex fråga. I utredningen Vidare vägar och vägen vidare framgår det med önskvärd tydlighet att språkinläring beror på ålder, utbildningsbakgrund, fysiska och psykiska faktorer mm. I skolan får vi lära oss engelska med hjälp av en lärare som pratar vårt modersmål, svenska. När invandrare/flyktingar ska lära sig svenska så sker med hjälp av en lärare som pratar svenska, inte deras modersmål. I enkäten så ställs studieundervisning i skolmiljö mot lärande av svenska via praktik/job. Enligt mitt sätt att se det så måste man förena dessa. Att bara lära sig tala ett språk innebär med automatik att man förstår språket i skrift och därmed kan man få problem med de mest basala sakerna i vårt samhälle. När det gäller frågan om hur klassindelning ser ut så beror det på vilken kommun personen befinner sig i. I min hemkommun Örebro där mottagandet av flyktingar är relativt högt finns det möjlighet med snabbspår för akademiker, inriktning med yrkesspår, analfabetgrupp osv. Medan det i mindre kommuner med lågt mottagnade kan förekomma mer blandade grupper. Och vad det gäller frågan om arbete och integration så beror det på vad man avser med integration. I Karlskoga kom det en stor grupp finska medborgare på 60-talet, som började jobba nästan direkt och ofta i finska arbetslag. Deras svenska var och är klart begränsad, många tappar allt när de blir gamla. Är dessa integrerade eller inte? Förmodligen men deras svenska skulle förmodligen aldrig godkännas i FPs förmenta språktester. Mina kunskaper om SFI hänför till största delarna från föregående mandatperiod då jag var lokalpolitiker i den nämnd som hanterade frågorna. Så jag har därför något begränsad kunskap om situationen idag.

Det ser väldigt olika ut i Sverige, både hur många invandrare som finns i olika kommuner och hur man bedriver SFI. Därför är det svårt att ge generella svar eftersom det ser så olika ut.

Många av frågorna kan besvara olika beroende på förutsättningar, integration och språkkunskaper via ett arbete, ja om du får öva ditt språk och har arbetskamrater, annars nej. Upphandling ger bättre kvalitet, ja, om upphandlarna tittar på kvalitet o inte på pris osv.

Det finns annan sveskutbildning än SFI-utbildning därför är inte alla frågor relevanta. Man kan arbeta, och gå i annan svensktutbildning. Man kan bli väl integrerad utan SFI utbildning.

I " normal fallet" svarar jag inte på enkäter där det inte finns möjlighet att kommentera i anknytning till frågan. Risken finns att mina svar inte uppfattas som de borde pga detta. Sfi-undervisningen har haft varierande kvalitet vilket uppmärksammats och håller på att förändras till det bättre. Allra bäst är det förstås om en nyanländ får möjlighet att delta i sfi, arbeta eller praktisera samt ingå i en social gemenskap. Den som har som mål att fortsätta leva i ett land och på sikt bli medborgare har troligtvis bäst motivation och bäst förutsättningar att lyckas. "Ju mer man tänker, desto mer inser man att det inte finns något enkelt svar. "

Blev glad att få den, denna fråga behöver tas fram och belysas.

det hade ibland behövts en ruta för egna kommentarer direkt till frågan. svårt att svara generellt på frågorna om resultat och lärarkompetens då det ser väldigt olika ut i landet Frågan om akademiker och analfabeter fanns i samma grupp hoppas jag inte är sant men det var så förr på små orter. Min dåvarande man hamnade i en sådan grupp vilket gjorde att vi ordnade privatundervisning och han lärde sig snabbt svenska

Läraren bör ha pedagogisk utbildning för språkutbildning.

Enkätens innehåll svarade inte så bra mot den inledande beskrivningen

Om ni vill ha svar på era enkäter tala då inte om för mig att ni har INFORMERAT mig om att jag skall svara på en enkät... Så adresserar man inte någon.

Att jag inte svarar "stämmer helt" på några ställen beror på att jag ju inte kan veta hur det är över allt. Jag kan ju enbart utgå från det jag lärt via sfi-lärare och sfi-elever jag stött på och från de sfi-klasser jag själv har besökt. När jag väljer stämmer delvis så är det alltså den tydliga bild jag har. Men min kunskap omfattar ju bara några få kommuner, lärare och elever.

Frågorna är lite för stereotypa. Jag har träffat ett antal personer med erfarenheter från sfi men de är sinsemellan ganska olika. därför svårt att generalisera.

Svårt att svara generallt. Har på nära håll sett utbildningen i Södertälje och Nässjö. Som dag och natt

Oklart tredje svarsalternativ som inte kändes relevant för alla frågor.

Jag kommer från en liten kommun där jag har förtroende för verksamheten, men jag kan tänka mig att Sfi-undervisningen kan se väldigt olika ut på olika platser i landet.

Sfi utbildning kan skilja ganska mycket åt, eftersom det är olika i olika kommuner. Det finns kommuner med mycket bra verksamhet och det finns kommuner med sämre verksamhet. Bl.a. när det gäller frågan om "blandade" grupper beror det till viss utsträckning på hur många elever som finns. Många elever större möjligheter att ordna olika sfi-grupper.

Kul att ni valt detta område!! jag har några tankar kring frågorna som jag ger synpunkter på; Flera av frågorna tror jag speglar SFI-forskningens "fördomar" mot en del av oss politiker. Frågorna känns generaliserande. Fråga 1 nedan ger exempel på detta. Svaret måste ju vara ; det beror på. Det beror på hur långt man kommit i sin utbildning. det beror på vilka möjligheter man har att utveckla språket på sitt arbete, det beror på vilken kommun man bor i och därmed hur bra SFI-undervisning man har tillgång till. mm mm. Fråga 1. Det är viktigare att man fullföljer sin sfi-utbildning än att man får ett arbete. Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer knappast Stämmer inte alls Ingen åsikt När det gäller fråga 2 nedan så är den också generaliserande. Invandrare är ingen homogen grupp och arbete är ingen homogen sysselsättning. För vissa krävs lång tid på skolbänken, andra lär sin bäst genom att varva utbildning och arbete. Andra åter vittnar om att de lärt sig mycket på arbetet. Därför går det inte att svara på den på det sätt som ni gett alternativen till. 2. Invandrare kan lära sig svenska lika bra på jobbet som i sfi-utbildningen. Stämmer helt Stämmer delvis Stämmer knappast Stämmer inte alls Ingen åsikt Vill ni prata med mig om detta så får ni gärna slå en signal eller mejla. Elisabeth Svantesson 070-2306202 elisabeth.svantesson@riksdagen.se

Att tro att bonussystem och upphandling leder till bättre måluppfyllelse visar på en okunskap om vad som ibland försvårar och förlänger lärandeprocessen. Att SFI-studerande har SFI som försörjning beror isåfall på kommunens regler att man måste vara inskriven på SFI för att få försörjningsstöd - vad är alternativet för den som inte har jobb eller kvalificerat sig för a-kassa?